

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק נערה שנתפתתה
חלק א'
דף מא: - דף מג:

ט"ז אדר א' תשע"א

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

דף מא:	3
תוספות ד"ה לא הספיקה ובא"ד שמא מקראי	3
דף מב:	4
רש"י ד"ה אבל משלם	4
תוספות ד"ה לאביה נמי	6
דף מג – דף מא:	7
תוספות ד"ה ר' שמעון פוטר ובא"ד תימא לר"י	7
איבעיא דאביי ותד"ה או דלמא	10
תוספות ד"ה נשבע והודה ובא"ד ואהיהא ברייתא	17
תוספות ד"ה הפלת את שיני ותוספת ד"ה מאי לאו	20
תוספות ד"ה מאי לאו	23
תוספות ד"ה דאחין בעי למיהוי	25
תוספות ד"ה הא עמד בדין ובא"ד דכל היכא	28
דף מג:	34
תוספות ד"ה לא בשאינה ניזונת ובא"ד דאחר מיתת האב	34
דף מג:	37
תוספות ד"ה שפצעה בפני	37
תוספות ד"ה טעמא דהשיאה	38
תוספות ד"ה ומיגבא ובא"ד דאי וד"ה והלכתא	41

דף מא:

תוספות ד"ה לא הספיקה ובא"ד שמא מקראי

לשון מהרש"א

תוס' בד"ה לא הספיקה כו' הרי הן של עצמה תימה תינה קנס אלא בושת כו' עכ"ל מלשון הן קדייקי דמיירי נמי בבושת ופגם ועיין בר"ן:

בא"ד ושמא מקראי כו' איתקוש אהדדי כדפי' לעיל עכ"ל ר"ל להך מילתא איתקוש דלמי שזה ניתן גם זה ניתן אבל לענין דקנס אינו משלם ע"פ עצמו לא איתקוש ליה בושת ופגם כדמוכח בשמעתין וכ"כ התוס' לעיל בהדיא בפ' אלו נערות ע"ש:

(1) הקדמה א'

(א) אב מוריש זכות ממון לבניו ואינו מוריש זכות קנס לבניו

(2) הקדמה ב'

(א) לממון איכא "חיוב הודאה" כלומר דמשלם ממון על פי הודאת עצמו

(ב) לקנס ליכא חיוב הודאה דאינו משלם קנס על פי עצמו

(3) הקדמה ג'

(א) אונס ומפתה משלמים בושת פגם וקנס

(ב) בושת ופגם של אונס ופיתוי יש להן דין ממון

(4) משנה

(א) באופן מסוים אשר פרטים שלו אינן מעניינינו עכשיו

(i) קנס של אונס ופיתוי יש לו דין קנס לגבי הורשה לבנים

(ii) ובאופן זה הרי הן של עצמה ולא לאביה

(5) תוספות

(א) מלשון רבים של "הן" משמע דמדובר לא לבד בקנס אלא אף בבושת ופגם

(ב) קשיא

(i) מובן אשר קנס של עצמה הוא משום דאין אדם מוריש קנס לבניו

(ii) ברם תיקשי דמיהת בושת ופגם ליהוי דאחי'

(iii) דהרי קבענו דיש להן דין ממון ואשר אדם מוריש ממון לבניו

(ג) תירוץ

(i) בושת ופגם של אונס ופיתוי איתקוש לקנס

(6) מהרש"א

(א) שים לב כמבואר בתוד"ה יש בגר בדף כח:

(i) דלא איתקוש אלא לגבי דלמי שזה ניתן ניתן גם זה אבל לגבי חיוב הודאה לא איתקוש

(ii) ואכן להלן יבואר דנוקטין דאיכא חיוב הודאה לבושת ופגם

דף מב.

רש"י ד"ה אבל משלם

לשון מהרש"א

בפרש"י בד"ה אבל משלם בושת כו' לא תובעו אלא בושת ופגם ולא כו' עכ"ל יש לדקדק בפירושו מי הכריחו לומר לרבנן דלא תובעו אלא בושת ופגם דהא א"נ דס"ל לרבנן דסתם תובעו ג"כ קנס ניהא דחייב קרבן משום דתובעו נמי בושת ופגם וכן מוכח הסוגיא בס"פ שבועת הפקדון דקאמר לדברי חכמים אף בושת ופגם הוא תובעו כמ"ש בחידושינו שם ויש ליישב פירושו דהכא דלמאי דמסיק לקמן דטעמא דרבנן משום דלא שביק איניש מידי דכי מודה ביה לא מיפטר ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר משמע דמהאי טעמא נימא דלא תבעו אלא בושת ופגם דומיא לטעמא דר"ש דלא שביק איניש מידי דקיין כו' דע"כ היינו דמהאי טעמא לא תבעו אלא קנס וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) בדרך כלל

(i) מי שכפר ונשבע והודה חייב קרבן שבועה

(2) הקדמה ב'

(א) להלן נבאר משמעות של "עמד בדין" ושל "לא עמד בדין" לגבי קרבן שבועה

(3) משנה במסכת שבועות כמבואר ברש"י

(א) מי

(i) שמקודם לא עמד בדין בתביעת אונס ופיתוי

(ii) ועכשיו כפר ונשבע והודה בב"ד

(ב) לר' שמעון ליכא קרבן שבועה

(i) כיון דליכא חיוב הודאה ואלו אודי לי' קמן כשתבעו הוה מיפטר

(ii) כי כפרי' נמי אין זו שבועת כפירת ממון

(iii) בקיצור: לא כפר לי' ולא מידי

(ג) לרבנן איכא קרבן שבועה

(4) ביאור רש"י למשנה

(א) חלק א'

(i) לגבי מי שפירש שתובע בושת ופגם דיש להן דין ממון

(1) בין לר' שמעון בין לרבנן איכא חיוב הודאה וקרבן שבועה

(ii) לגבי מי שפירש שתובע קנס

(1) בין לר' שמעון בין לרבנן ליכא חיוב הודאה וליכא קרבן שבועה

(iii) כי פליגי

(1) לגבי מי שתבע סתם ולא פירש אלו תובע קנס או דתובע בושת פגם

(א) לר' שמעון נקטינן שתבע קנס

(i) "דלא שביק איניש מידי דקיין" דהיינו קנס

(ii) "ותבע מידי דלא קיין" דהיינו בושת ופגם

(ב) לרבנן נקטינן שתבע בושת ופגם

(i) "דלא שביק איניש מידי דכי מודי בי' לא מיפטר" דהיינו ממון

(ii) "ותבע מידי דכי מודי בי' מיפטר" דהיינו קנס

(ב) חלק ב'

(i) ומפרש רש"י עוד

(1) אשר לר' שמעון נקטינן אשר סתם תביעה אינה אלא לקנס

(2) ואשר לרבנן נקטינן אשר סתם תביעה אינה אלא לבושת ופגם

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) נהי דלר' שמעון מובן הא דאיצטריך רש"י לפרש אשר בסתם דיקא קנס קא תבע

(1) דאלו תבע נמי בושת ופגם נתחייב בקרבן שבועה מיהת לגבי בושת ופגם

(2) ולא הוי מצי ר' שמעון למימר דליכא קרבן שבועה כל עיקר

(ii) ברם לרבנן תיקשי דהוה מצי רש"י לפרש

(1) דבסתם קא תבע בין בושת ופגם בין קנס

(2) והא דקאמרי רבנן דאיכא קרבן שבועה

(א) רצונם לומר

(i) דהגם דליכא קרבן שבועה לגבי קנס

(ii) מ"מ איכא קרבן שבועה לבושת ופגם

(ב) תירוץ

(i) קבענו דבין לרבנן בין לר' שמעון מפרשין טעמייהו בלישנא "דלא שביק"

(1) וכיון דקבענו דלישנא דלא שביק לר' שמעון מוכרח דמשמעו דאינו תובע אלא קנס דקיין

(2) נוקט נמי רש"י דלישנא דלא שביק דרבנן משמעו דאינו תובע אלא בושת ופגם

תוספות ד"ה לאביה נמי

לשון מהרש"א

תוס' בד"ה לאביה נמי כו' וכדרבנן דאמרי יש קנס במקום מכר כו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דאימא דלא ניתא ליה לתלמודא למימר הכי דהא סתם לן תנא בההוא פירקא כל מקום שיש מכר אין קנס ודו"ק:

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) דיני תשלומין לאונס ופיתוי נשנין לעיל במשנה בדף לט.

(ii) מאי קא מוסיף משנה דידן בדף מא:

(ב) תירוץ

(i) משנה דידן קא משמע לן דתשלומי בושת ופגם וקנס לאביה הויין ולא לה

(ג) קשיא

(i) בלאו משנה דידן כבר הוינו יודעין דתשלומי פיתוי לאביה הויין ולא לה

(ii) דהרי מפותה מדעתה עבדה ומוחלת לזכותין שלה

(iii) ולכן

(1) מהא דכתיב בקרא דמכל מקום איתנהו להני תשלומין

(א) מוכרח דאין לאשה מפותה זכות למחול להני תשלומין

(ב) משום דשל אביה הן ולא שלה

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) ליתרצי בגמרא דבלאו משנה דידן הוינא טועין למימר

(1) דקרא דמחייב מפתה בתשלומין מדובר דיקא בפיתוי קטנה דלא מציא מחיל תשלומי דידה

(2) ואכן לא משלמין תשלומין לאביה כל עיקר

(ב) תירוץ

(i) ליכא קנס לקטנה

(1) דנקטינן דכל מקום שיש מכר אין קנס

(2) כלומר דאין קנס לאשה קטנה דיש ביד אביה למכרה

(ג) קשיא

(i) רבנן אית להו דיש קנס במקום מכר

(3) מהרש"א

(א) הוי להו לתוספות לתרץ אשר בפרק אלו נערו קא סתמי במשנה דאין קנס במקום מכר

דף מא. – דף מג.

תוספות ד"ה ר' שמעון פוטר ובא"ד תימא לר"י

לשון מהרש"א

בד"ה ר"ש פוטר כו' אלא כשייחד לו כלי להלואתו ולעושיקו כו' עכ"ל פלוגתא דר"י ור"ל בזה בפרק הזהב ע"ש:

בא"ד תימא לר"י ת"ל דאפילו בעושיק כו' דמיירי בלא עמזד בדין כו' עכ"ל אבל לרבנן לא קשיא להו אמאי חייב דאיכא למימר אפילו בלא עמזד בדין דבושת ופגם קתבע וטוען שכבר הודה לו ויחד לו משכון אבל בקנס ליכא למימר הכי דכיון דאי הוה מודה ביה הוה מיפטר לא הוי כפירת ממון וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) כדי ליחייב קרבן שבועה

(i) איצטריך אשר

(1) לפני שהגיע נתבע לבית דין

(2) כבר הודה לתובע וייחד לו כלי בתורת משכון

(ii) ואיצטריך עוד אשר לאח"כ כפר ונשבע בב"ד ולבסוף הודה

(2) הקדמה ב'

(א) "סתם תביעה" של אונס ופיתוי משמעו תביעה אשר לא מפרשת אלו כוונתה לבושת ופגם או לקנס או לכולם ביחד

(3) משנה במסכת שבועות

(א) שאלה

(i) מי איכא קרבן שבועה לסתם תביעה של אונס היכא דלא עמזד בדין מכבר

(ב) תשובה לר' שמעון

(i) סתם תביעת אונס ופיתוי תביעת קנס הויא

(ii) לתביעת קנס ליכא חיוב הודאה משום דמודה בקנס פטור

(iii) נמצא

(1) דאלו הודה בב"ד הוה מיפטר

(2) ולכן לא כפר לי' ולא מידי וליכא קרבן שבועה

(ג) תשובה לרבנן

(i) סתם תביעת אונס ופיתוי תביעת בושת ופגם הויא

(ii) לתביעת בושת ופגם איכא חיוב הודאה דמודה בממון חייב

(iii) ולכן כפר לי' מידי וחייב קרבן שבועה

(4) תוספות

(א) קשיא לר' שמעון

- (i) אמאי איצטריך ר' שמעון למימר דליכא קרבן שבועה משום
 (1) דנתבע הוה מצי מיפטר נפשי' על ידי הודאה
 (2) ולכן לא כפר לי' ולא מידי
- (ii) בעוד דהוי מצי ר' שמעון לנמק ביותר פשיטות
 (1) דליכא קרבן שבועה בלי הודאה מכבר וייחוד כלי
 (2) ובתביעת קנס לא יתכן הודאה מכבר וייחוד כלי דהרי הודאה זו פוטרת לנתבע
- (5) מהרש"א

- (א) קשיא לקושיית תוספות
 (i) אמאי לא מקשי קושיא כעין זו אף לרבנן
 (ii) דהיינו
 (1) דלא יתכן שתהא קרבן שבועה אפילו לגבי בושת ופגם ולשאר דיני ממון
 (2) דהרי
 (א) בהודאה זו כבר נתחייב נתבע
 (ב) ולא היו מניחין לו לישבע ומובן דליכא קרבן שבועה
- (ב) תירוץ
 (i) רבנן יאמרו לך דאיכא קרבן שבועה
 (1) באופן דאיכא הודאה וייחוד כלי ואכן תובע טוען בב"ד אשר כבר הודה נתבע וייחוד כלי
 (2) ברם נתבע כופר בב"ד ואומר דמעולם לא הודה ולא ייחד כלי
- (ג) שים לב
 (i) אשר מהלך זו לא מספיק ליישב קושיית תוספות לר' שמעון לגבי קנס
 (ii) דהרי מ"מ לא איצטריך נתבע למייתי קרבן שבועה דהרי יודע בעצמו אשר הודה וייחוד כלי ודלכן מדינא נפטר

- (6) תירוץ א' של תוספות כמבואר במהרש"א בד"ה הפלת את שיני
 (א) תירוץ
 (i) ר' שמעון כשעמד בדין משתעי וכשעמד בדין יתכן דהודה מכבר וייחוד כלי
 (ב) שאלה
 (i) מאי משמעו של "עמד בדין" ובאיזו אופן הודה וייחוד כלי
 (ג) תשובה
 (i) "עמד בדין" לגבי קרבן שבועה משמעו
 (1) אשר בב"ד ראשון כבר הייבוהו לנתבע בעדים על מעשה אונס ופיתוי
 (2) ובב"ד שני תובע
 (א) קא תבע לנתבע דישלם מה שפסקו ב"ד ראשון
 (ב) וטוען עוד

- (i) דלאחר פסק דין של ב"ד ראשון ולפני שתבעו תובע עכשיו בב"ד שני
- (ii) הודה נתבע לתובע על פסק דינו של ב"ד ראשון וייחוד לתובע כלי למיגבי הימנו
- (3) ונתבע באותו בית דין שני כפר ונשבע אשר מעולם לא נתחייב בב"ד ראשון
- (ii) ובסוף הודה נתבע על הכל
- (ד) שאלה
- (i) אמאי לא מיפטר כשהודה על פסק ב"ד ראשון וייחוד כלי לתובע
- (ה) תשובה
- (i) תביעה דמבוססת על פסק ב"ד ראשון יש לה דין ממון לגבי חיוב הודאה
- (ii) ולא מעלה ולא מוריד אשר עיקרו קנס
- (7) פירכא לתירוץ א' של תוספות
- (א) נבאר להלן אשר אביי נוקט דמשנה דשבועות דיקא בשלא עמד בדין איירי
- (8) תירוץ ב' של תוספות
- (א) ר' שמעון "חדא ועוד" קאמר
- (i) כלומר לר' שמעון ליכא קרבן שבועה לתביעה של קנס מחמת ב' טעמים
- (1) "חדא"
- (א) דהוי מצי מיפטר נפשי' בהודאה לפנינו ולכן לא כפר לי' ולא מידי
- (2) "ועוד"
- (א) דליכא קרבן שבועה אלא אם כן הודה מכבר וייחד כלי
- (ב) ולא יתכן אשר הודה מכבר דא"כ כבר מיפטר בהודאה זו

איבעיא דאביי ותד"ה או דלמא

לשון מהרש"א

בד"ה א"ד אף על גב דעמד כו' לשלם על פי עצמו או להורישו לבניו דמ"ש ולא מיבעי ליה אלא כו' עכ"ל הכי משמע להו אם הוי ממון לענין להתחייב בהודאה הוי נמי ממון להורישו לבניו דמ"ש הוא וכן הוא לפי האמת דגבי אונס ופיתוי מונתן פוטר מקרבן שבועה בגזירת הכתוב מוכחש בעמדה בדין ובגרה ומתה כו' אף על גב דהוי ממון להודאה ולהורישו לבניו כמ"ש התוספות לקמן ולשיטתם דלקמן שכתבו דלפי משנתנו קמיבעי ליה דלר"ש לא הוי ממון להורישו כו' אי לא חשיב נמי ממון לענין קרבן שבועה ולהודאה כו' היינו אי איכא שום קרא וגזירת הכתוב לחלק בין להורישו לבניו ובין חיוב הודאה אבל ודאי כיון דליכא שום קרא ליכא לפלוגי ביניהם וה"ה דה"מ למיבעי בכה"ג לרבנן הוי ממון להורישו לבניו אי חשיב נמי ממון לקרבן ולהודאה ואי איכא שום קרא וגזירת הכתוב לחלק בין להורישו לבניו ובין חיוב הודאה דבלאו קרא ליכא לפלוגי ביניהם ודו"ק:

בא"ד דהא אפילו בסוף הסוגיא פשיטא ליה לאביי דהוי ממון לענין שמתחייב בהודאה כו' עכ"ל ר"ל דליכא למימר דלא מצוי לשנויי הכי משום דליכא לפלוגי בין להורישו לבניו ובין חיוב הודאה גבי אונס ופיתוי דמ"ש הוא כמ"ש התוס' לעיל דע"כ לשיטת רש"י ולפירושו זה אינו לפי האמת דהא לבתר דקמשני ליה מונתן דלא הוי ממון להורישו לבניו פשיטא ליה לאביי בסוף הסוגיא דהוי ממון לענין חיוב הודאה ודו"ק:

בא"ד ולקמן דאמר אביי הא עמד כו' פי' הא עמד בדין ובגרה ומתה דמינה ירית מחייב כו' עכ"ל ר"ל דבהכי איכא לאוקמא שפיר לאביי ולא תקשי אלא לרבה דפוטר נמי בכה"ג מקרבן שבועה מונתן ליכא לאוקמא בהכי וכמ"ש התוס' לקמן ע"ש:

(1) הקדמה א'

(א) אב שמת מקודם שעמדה בתו בדין לא מוריש תביעת קנס לבניו

(ב) אב שמת לאחר שעמדה בתו בדין

(i) לר' שמעון במשנתנו אכתי אינו מוריש תביעת קנס לבניו דאכתי לית לה דין ממון

(ii) לרבנן מוריש תביעת קנס לבניו דמאחר שעמדה בדין נשתנה דינו לממון

(2) הקדמה ב'

(א) משנה במסכת שבועות

(i) חלק א'

(1) מי שתבע סתם ולא פירש אלו קנס תובע או בושת ופגם תובע

(א) לר' שמעון נוקטין דדיקא קנס קא תבע

(i) דלא שבק איניש מידי דקיץ ותבע מידי דלא קיץ

(ב) לרבנן נוקטין דבושת ופגם קא תבע

(i) דלא שבק איניש מידי דכי מודי ב' לא מיפטר ותבע מידי דכי מודי ב' מיפטר

(ii) חלק ב'

(1) רבנן ור' שמעון תרוייהו אית להו דבאכתי לא עמד בדין

(א) ליכא קרבן שבועה לתביעת קנס

(i) מפני דלקנס ליכא חיוב הודאה ולכן לא כפר לי' ולא מידי

(ב) ואיכא קרבן שבועה לתביעת בושת ופגם

(i) מפני דלבושת ופגם איכא חיוב הודאה ולכן כפר לי' מידי

(3) שיטות ר' שמעון ורבנן לגבי חיוב הודאה כשעמד בדין

(א) רש"י

(i) אביי מדייק מן משנה דשבועות לר' שמעון

(1) דדיקא כשלא עמד בדין ליכא חיוב הודאה על תביעת קנס

(2) ברם כשעמד בדין אית לי' לר' שמעון דאיכא חיוב הודאה

(ב) תוספות

(i) אביי לא מדייק ככה

(ii) ואכן מיבעיא לי' אלו איכא חיוב הודאה כשעמד בדין

(4) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

(א) שאלה

(i) מאי דוחקי' דרש"י למימר דאביי מדייק דאיכא חיוב הודאה לר' שמעון כשעמד בדין

(ב) תשובה

(i) משום דבסוף סוגיין

(1) מפיק רבה מקרא של "ונתן" דליכא חיוב הודאה כשעמד בדין

(2) ואביי מקשה לרבה דמוכרח ממשנה דשבועות דאיכא חיוב הודאה כשעמד בדין

(ג) שאלה

(i) תיקשי לתוספות דהרי לכאורה צודק רש"י

(ד) תשובה

(i) נבאר להלן אשר תוספות אית להו

(1) דהאי דיוק ממשנה דשבועות אוקמינו לה תוספות דיקא באופן "עמדה בדין ובגרה ומתה"

(2) פרטי אופן זה אינן מענייננו עכשיו

האם איכא חיוב הודאה לאביי כשעמדה בדין ובגרה ומתה	האם איכא חיוב הודאה לאביי כשעמדה בדין ולא בגרה ומתה	
איכא חיוב הודאה	איכא חיוב הודאה	רש"
איכא חיוב הודאה	מיבעי' לי' לאביי	תוספות

(5) גמרא – איבעיא דאביי לשיטת רש"י

(א) צד א' דאיבעיא

(i) מחמת דקבענו דלר' שמעון איכא חיוב הודאה לתביעת קנס כשעמד בדין

(ii) מוכח דעל ידי העמדה בדין נשתנה דינו לדין ממון

(iii) ולכן איכא נמי קרבן שבועה

(ב) צד ב'

(i) איכא שום גזירת הכתוב דקא מילף דכדי ליחייב קרבן שבועה על שום תביעה איצטריך אשר תביעה זו עיקרו ממון כלומר שהי' לו דין ממון מעיקרא

(ii) ולכן בנידון דידן

(1) אשר תביעת התובע עיקרו קנס

(2) ליכא קרבן שבועה הגם דבסוף עמד בדין ונשתנה דין שלו לדין ממון

(6) תוספות

(א) שאלה לרש"י

(i) אמאי לא מיבעי לי' נמי לאביי אלו איכא הורשה לבנים בעמד בדין

(ב) תשובה

(i) אביי נוקט בפשיטות

(1) דמאחר דאיכא חיוב הודאה בעמד בדין

(2) איכא נמי הורשה לבנים בעמד בדין

(ii) משום "דמאי שנא" כלומר דאין סברא לחלק ביניהן

האם איכא הורשה לבנים כשעמדה בדין	האם איכא קרבן שבועה כשעמד בדין	האם איכא חיוב הודאה כשעמד בדין	
איכא הורשה לבנים דמאי שנא מהא דאיכא חיוב הודאה	איכא קרבן שבועה משום דאיכא חיוב הודאה	איכא חיוב הודאה	רש"י צד א'
איכא הורשה לבנים דמאי שנא מהא דאיכא חיוב הודאה	ליכא קרבן שבועה מצד גזירת הכתוב משום דאין עיקרו ממון	איכא חיוב הודאה	רש"י צד ב'

(7) מהרש"א בד"ה או דלמא

(א) שאלה

(i) היתכן

(1) אשר אופן אשר יש לו דין ממון בין לחיוב הודאה בין להורשה בנים

(2) מכל מקום מבעיא לי' לאביי דלמא איכא גזירת הכתוב דיש לו דין קנס לגבי קרבן שבועה

(ב) תשובה

(i) יתכן

(ii) והא ראי' דבשלב אחת מהמשך סוגיין להלן נוקטין בגמרא מטעם שאינו מעניינו

(iii) אשר כשעמדה בדין ובגרה ומתה

(1) איכא הורשה לבנים ואיכא נמי חיוב הודאה

(2) ומכל מקום סמכינן על גזירת הכתוב של "וכחש" למילף דליכא קרבן שבועה

(8) שיטת תוספות באיבעיא דאביי לרבה כמבואר במהרש"א

(א) הקדמה א'

(i) קבענו

(1) אשר שלא כרש"י דנקט מדיוק דמשנה בשבועות דוודאי איכא חיוב הודאה לקנס דאונס ופיתוי כשעמד בדין

(2) תוספות אית להו דבקושטא לא דייקנן כלום ממשנה בשבועות ודלכן לא מוכרח דאיכא חיוב הודאה באופן זה

(ב) הקדמה ב'

(i) קבענו גם כן מן משנה דידן בדף מא: דלר' שמעון ליכא הורשה לבנים אפילו כשעמד בדין

(ג) הקדמה ג'

(i) חיוב הודאה וקרבת שבועה לעולם זה בזה תלויין וליתא גזירת הכתוב דמפריד ביניהן

(ii) והיינו טעמא

(1) דבאיכא חיוב הודאה כפר לי' מידי ומובן דאיכא קרבן שבועה

(2) ודבליכא חיוב הודאה לא כפר לי' ולא מידי ומובן דליכא קרבן שבועה

(ד) איבעיא דאביי היינו

(i) צד א'

(1) הורשה לבנים וחיוב הודאה תלויין זה בזה מחמת אותה סברא של "מאי שנא" דמייתנין לה לעיל לשיטת רש"י

(2) ונמצא

(א) דמחמת דליכא הורשה לבנים ליכא נמי חיוב הודאה

(ב) וקבענו דהיכא דליכא חיוב הודאה מוכרח דליכא נמי קרבן שבועה

(ii) צד ב'

(1) הגם דליכא הורשה לבנים ומצד סברא של "מאי שנא" הוה לן למימר דאף חיוב הודאה ליתא

(2) מכל מקום יכול להיות איזו גזירת הכתוב דמילף דאיכא חיוב הודאה

(3) וקבענו דהיכא דאיכא חיוב הודאה מוכרח דאיכא נמי קרבן שבועה

האם איכא חיוב הודאה כשעמד בדין	האם איכא הורשה לבנים כשעמדה בדין	האם איכא קרבן שבועה כשעמד בדין	
איכא חיוב הודאה מדיוק דמשנה בשבועות	איכא הורשה לבנים דמאי שנא מהא דאיכא חיוב הודאה	איכא קרבן שבועה משום דאיכא חיוב הודאה	רש"י צד א'
איכא חיוב הודאה מדיוק דמשנה בשבועות	איכא הורשה לבנים דמאי שנא מהא דאיכא חיוב הודאה	ליכא קרבן שבועה מצד גזירת הכתוב מצד דאין עיקרו ממון	רש"י צד ב'
ליכא חיוב הודאה מחמת דליכא הורשה לבנים ולית למידק כלום ממשנה בשבועות	ליכא הורשה לבנים כדאיתא במשנה מא:	ליכא קרבן שבועה דמחמת דליכא חיוב הודאה לא כפר לי' ולא מידי	תוספות צד א'
אע"ג דליכא למידק כלום ממשנה בשבועות מ"מ איכא חיוב הודאה מכח איזו גזירה שוה	ליכא הורשה לבנים כדאיתא במשנה מא:	איכא קרבן שבועה דכפר לי' מידי	תוספות צד ב'

(9) המשך סוגיין

(א) לפי ביאור של רש"י

- (i) רבה השיב לאביי אשר ר' שמעון אית לי' דבעמד בדין איכא קרבן שבועה
- (ii) והקשה לו אביי דמברייטא דנייתי לה להלן משמע דלר' שמעון ליכא קרבן שבועה מפני גזירת הכתוב של "וכחש"
- (iii) והדר רבה וביאר אשר לא כיוון אלא למימר
  - (1) דאע"ג דכשעמד בדין צודק אביי דליכא קרבן שבועה מגזירת הכתוב של וכחש
  - (2) מכל מקום יש לקנס זה דין ממון לגבי הורשה לבנים
- (iv) ושוב הקשה אביי לרבה דקבענו במשנתינו בדף מא: אשר אכן לר' שמעון ליכא הורשה לבנים כשעמד בדין
- (v) שים לב

- (1) אשר דיוק דאביי ממשנה דשבועות אכתי במקומה עומדת
  - (א) והגם דרבה כאביי ס"ל דליכא קרבן שבועה
  - (ב) והגם דאביי אית לי' דאף הורשה לבנים לית'
- (ג) מכל מקום אכתי סבירא להו תרוייהו דאיכא חיוב הודאה

(ב) לפי ביאור של תוספות

- (i) רבה השיב לאביי אשר בעמד בדין איכא קרבן שבועה
  - (1) שים לב דמזה מוכרח דאיכא חיוב הודאה
- (ii) והקשה לו אביי דמברייטא דנייתי לה להלן משמע דלר' שמעון ליכא קרבן שבועה מפני גזירת הכתוב של "וכחש"
- (iii) והדר רבה וביאר אשר לא כיוון אלא למימר
  - (1) דאע"ג דכשעמד בדין צודק אביי דליכא קרבן שבועה מגזירת הכתוב של וכחש
  - (2) ומזה מוכרח נמי דאף חיוב הודאה ליתא
  - (3) מכל מקום יש לקנס זו דין ממון לגבי הורשה לבנים
- (iv) ושוב הקשה אביי לרבה דהרי קבענו במשנתנו בדף מא: אשר אכן לר' שמעון ליכא הורשה לבנים כשעמד בדין

האם איכא קרבן שבועה כשעמד בדין	האם איכא הורשה לבנים כשעמדה בדין	האם איכא חיוב הודאה כשעמד בדין	
איכא קרבן שבועה משום דאיכא חיוב הודאה	איכא הורשה לבנים דמאי שנא מהא דאיכא חיוב הודאה	איכא חיוב הודאה בשבועות	רש"י צד א'
ליכא קרבן שבועה מצד גזירת הכתוב מצד דאין עיקרו ממון	איכא הורשה לבנים דמאי שנא מהא דאיכא חיוב הודאה	איכא חיוב הודאה בשבועות	רש"י צד ב'
ליכא קרבן שבועה דלא כפר לי ולא מידי	ליכא הורשה לבנים כדאיתא במשנה מא:	ליכא חיוב הודאה מחמת דליכא הורשה לבנים במשנה מא: ולית למידק כלום ממשנה בשבועות	תוספות צד א'
איכא קרבן שבועה דכפר לי מידי	ליכא הורשה לבנים כדאיתא במשנה מא:	איכא חיוב הודאה מכה איזו גזירה שוה אע"ג דליכא למידק כלום ממשנה בשבועות	תוספות צד ב'
ליכא קרבן שבועה מצד גזירת הכתוב מצד דאין עיקרו ממון	קמ"ל בברייתא דאיכא הורשה לבנים ועל זאת מקשה אביי מן משנה מא:	איכא חיוב הודאה מדיוק דמשנה בשבועות	שיטת רבה אליבא דרש"י לאחר שהדר רבה וביאר מאי שפשט לאביי
ליכא קרבן שבועה מטעם "וכחש"	קמ"ל בברייתא דאיכא הורשה לבנים ועל זאת מקשה אביי מן משנה מא:	ליכא חיוב הודאה מחמת דליכא קרבן שבועה דקבענו בהקדמה דאין לחלק ביניהן	שיטת רבה אליבא דתוספות לאחר שהדר רבה וביאר מאי שפשט לאביי

10) תוספות – חזא מן קושיות שונות דמקשינן לשיטת רש"י

(א) קשיא

- (i) במקום תשובת רבה אשר לא כיוון למימר אלא דאיכא הורשה לבנים
- (ii) עדיף הוה לי לרבה להשיב אשר לא כיוון למימר אלא דאיכא חיוב הודאה
- (iii) דהרי לתשובה זאת לא הוי מצי אביי להקשות ממשנתנו דקתני דליכא הורשה לבנים

(ב) שים לב

- (i) אשר לשיטת תוספות לא קשה מידי
- (ii) דהרי רבה בשלב זו של סוגיא דידן לשיטת תוספות אית לי דליכא חיוב הודאה
- (ג) תירוץ לקושיא זו כמבואר במהרש"א בא"ד דהא אפילו

- (i) לא הוה מועיל כלום לרבה אפילו לשיטת רש"י להשיב אשר כיוון למימר דאיכא חיוב הודאה
  - (1) דמאחר דליכא גזירת הכתוב דמחלק בין חיוב הודאה להורשה לבנים תלויין הן זה בזה
  - (2) ולכן

(א) אי הוי אמר רבה דלר' שמעון איכא חיוב הודאה

(ב) אכתי הוי מקשי לי אביי לרבה דמוכרח דאיכא נמי הורשה לבנים שלא כמשנתנו דקתני דלר' שמעון ליכא הורשה לבנים

(ד) פירכא לתירוץ זו לקושיא לרש"י

- (i) בסוף סוגיין מסקינן לאביי
- (ii) אשר לר' שמעון כשעמד בדין איכא חיוב הודאה הגם דליכא הורשה לבנים

11) מהרש"א ד"ה או דלמא

(א) הקדמה

(i) קבענו לתוספות דאביי מיבעי לי' ככה

(ii) צד א'

(1) מחמת דליכא הורשה לבנים ליכא חיוב הודאה דתלוין זה בזה

(2) וקבענו דהיכא דליכא חיוב הודאה מוכרח דליכא נמי קרבן שבועה

(iii) צד ב'

(1) הגם דליכא הורשה לבנים ומצד סברא של "מאי שנא" הוה לן למימר דאף חיוב הודאה ליתא

(2) מכל מקום מכח איזו גזירת הכתוב איכא חיוב הודאה

(3) וקבענו דהיכא דאיכא חיוב הודאה מוכרח דאיכא נמי קרבן שבועה

(ב) קשיא

(i) אף לרבנן הוי לי' אביי למיבעי כעין זה

(1) הגם דבמשנה דף מא: פליגי רבנן על ר' שמעון וסבירא להו **דאיכא** הורשה לבנים כשעמד בדין

(2) ולכן בלי גזירת הכתוב מיוחד מובן דבפשיטות **איכא** נמי חיוב הודאה וקרבן שבועה

(ii) מ"מ מיבעי לי

(1) דלמא איכא גזירת הכתוב דמחלקת בין הורשה לבנים לבין חיוב הודאה

(2) ולכן **ליכא** חיוב הודאה ומוכרח דאף קרבן שבועה ליכא

תוספות ד"ה נשבע והודה ובא"ד ואהיהא ברייתא

לשון מהרש"א

בד"ה ונשבע והודה כו' דה"נ ה"מ למיבעי לרבנן אם פירש דקנס קא תבע כו' עכ"ל ל"ק"ק לפי מה שפרש"י בעמד בדין דפשיטא ליה לאביי שהוא ממון להתחייב בהודאתו וא"כ לרבנן נמי בסתם כי קא תבע אקנס הוא דקתבע דבקנס נמי כי מודה ביה לא מפטר בעמד בדין ולפי מה שפרש"י דמהאי טעמא דקאמר דבקנס מודה ומפטר לרבנן ולכך לא תבעו אלא בושת ופגם ניהא קצת דבעמד בדין אתרוייהו קתבע וחייב משום בושת ופגם ודו"ק:

בא"ד ואהיהא ברייתא דמייתי בסמוך היה לו לקבוע בעייתו לר"ש עכ"ל ר"ל דאהך מתני' דשבועות דקמבעיא ליה לא אשכחן דרבנן דפליגי עליה דר"ש בעמד בדין אלא בלא עמד בדין ומשום דסתמא בושת ופגם הוא תובע ואיכא למיבעי שפיר בעמד בדין בפירוש דקנס הוא תובעו אפילו לרבנן אבל אברייתא דלקמן ה"ל לקבוע בעייתו דוקא לר"ש דהנהו רבנן דפליגי עליה התם ס"ל ע"כ בעמד בדין דחייב כדפריך לקמן אי דלא עמד בדין כפילא מי איכא ואין להקשות דאם כן לר"ש נמי ליכא למיבעי אברייתא דלקמן למאי דמוקי ליה אביי דאיירי ר"ש בעמד בדין ופטר מקרבן דהא ע"כ לאו קושיא היא דהשתא נמי מאי קמבעיא ליה הכא לר"ש כיון דידע ברייתא דלקמן אלא דאית לן למימר בהא דכן דרך התלמידים למיבעי מרבותם במלתא דאיכא לשנויי כדמסיק יכילנא לשנויי כו' וא"כ טפי ה"ל למקבע בעייתו שם דוקא לר"ש כמ"ש ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) עיין בתד"ה או דלמא לשיטת ר' שמעון בטבלא זו

קנס כשלא עמד בדין	סתם תביעת אונס ופיתוי כשלא עמד בדין	
ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע וליכא חיובה הודאה	ר' שמעון

(ב) שים לב בטבלא דלהלן

(i) אשר רבנן דר' שמעון פליגי על ר' שמעון ואית להו דאיכא חיוב הודאה כשלא עמד בדין על סתם תביעה של אונס ופיתוי

(ii) והיינו טעמא

(1) דשלא כר' שמעון דאית לי' דסתם תובע קנס קא תבע דלית לי' חיוב הודאה

(2) רבנן אית להו

(א) דסתם תובע עדיף לי' לתבוע בושת ופגם

(ב) משום הא גופא דאית להו חיוב הודאה ולא מצי נתבע למיפטר נפשי' בהודאה

קנס כשלא עמד בדין	סתם תביעה כשלא עמד בדין	
ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע וליכא חיובה הודאה	ר' שמעון
ליכא חיוב הודאה	אי לאו דפירש אשר קנס קא תבע נקטינן דבושת ופגם קא תבע דעדיף לי' לתבוע בושת ופגם שיש להן חיוב הודאה	רבנן

(2) הקדמה ב'

- (א) לשיטת רש"י מדייקין לר' שמעון בתביעת סתם דמיהת כשעמד בדין איכא חיוב הודאה
 (ב) ומובן דאף לרבנן מדייקין דאיכא חיוב הודאה לקנס היכא דמפרש אשר קנס קא תבע

קנס כשלא עמד בדין	סתם תביעה כשלא עמד בדין	קנס כשעמד בדין	סתם תביעה כשלא עמד בדין	קנס כשלא עמד בדין	קנס כשפירש אשר קנס קא תבע ועמד בדין
ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע וליכא חיובה הודאה	מדייקין דאיכא חיוב הודאה	קנס קא תבע וליכא חיובה הודאה	ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע ואיכא חיוב הודאה
ליכא חיוב הודאה	אי לא דפירש אשר קנס קא תבע נקטינן דבושת ופגם קא תבע דעדיף לי' לתבוע בושת ופגם שיש להן חיוב הודאה	מדייקין דאיכא חיוב הודאה	אי לא דפירש אשר קנס קא תבע נקטינן דבושת ופגם קא תבע דעדיף לי' לתבוע בושת ופגם שיש להן חיוב הודאה	ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע ואיכא חיוב הודאה

(3) הקדמה ג'

- (א) ומפרש רש"י גם כן דמיבעי לי' אביי לר' שמעון
 (ב) אלו

- (i) מחמת דאיכא חיוב הודאה כשעמד בדין לקנס
 (ii) מוכרח דאיכא נמי קרבן שבועה כשעמד בדין לקנס
 (4) תוספות

(א) קשיא לרש"י

- (i) אף לרבנן דר' שמעון הוה לי' לאביי למיבעי אלו איכא קרבן שבועה כשעמד בדין ופירש אשר קנס קא תבע

(5) מהרש"א ד"ה ונשבע והודה

(א) קשיא

- (i) השתא דקבענו לרש"י דבין לרבנן בין לר' שמעון כשעמד בדין איכא חיוב הודאה לקנס
 (ii) מוכרח לרבנן אשר בעמד בדין אף בתביעת סתם קנס הוא דקא תבע דהרי בעמד בדין לית לתובע למיחש דלמא נתבע מיפטר נפשי' בהודאה

קנס כשלא עמד בדין	סתם תביעה כשלא עמד בדין	קנס כשעמד בדין	סתם תביעה כשעמד בדין	קנס כשלא עמד בדין	קנס כשפירש אשר קנס קא תבע ועמד בדין
ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע וליכא חיובה הודאה	מדייקין דאיכא חיוב הודאה	קנס קא תבע וליכא חיובה הודאה	ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע ואיכא חיוב הודאה
ליכא חיוב הודאה	בושת ופגם קא תבע ואיכא חיוב הודאה [אי לא דפירש אשר קנס קא תבע] דעדיף לי' לתובע שיהא חיוב הודאה	מדייקין דאיכא חיוב הודאה	בושת ופגם קא תבע ואיכא חיוב הודאה [אי לא דפירש אשר קנס קא תבע] דעדיף לי' לתובע שיהא חיוב הודאה	ליכא חיוב הודאה	קנס קא תבע ואיכא חיוב הודאה

(ב) ותיקשי

- (i) דהוי להו לתוספות להקשות קושייתן לרש"י
 (1) לא זו בלבד כשפירש תובע אשר קנס קא תבע כשעמד בדין
 (2) אלא אף זו בתביעת סתם

(ג) תירוץ

- (i) לא מצי אביי למיבעי כלום לרבנן בתביעת סתם

- (1) דהרי כשעמד בדין מכל שכן דאיכא חיוב הודאה אף לגבי בושת ופגם
- (2) ומובן דבסתם קא תבע לתרוייהו ואשר על כל פנים חייב קרבן שבועה לגבי בושת ופגם
- (ii) ולכן לא הקשו תוספות קושייתן אלא באופן שפירש תובע להדיא דדיקא קנס קא תבע
- (6) המשך תוספות
- (א) "ואההיא ברייתא דמייתי בסמוך הי' לו לקבוע בעייתו לר' שמעון"
- (7) מהרש"א בא"ד ואההיא ברייתא – ביאור דברי תוספות
- (א) לאחר שהקשו תוספות לרש"י אשר אביי הי' לו לקבוע בעייתו אף לרבנן באופן שפירש תובע להדיא אשר קנס קא תבע
- (ב) קא מוספי תוספות
- (i) אשר אלו הי' קבע אביי בעייתו לר' שמעון אברייתא אשר נייתי לה להלן
- (ii) אז הי' מובן הא דאביי לא אוקי לאיבעיא דילי' אף לרבנן
- (iii) והיינו טעמא
- (1) דמקושיית "כפילא מי איכא" בגמרא אשר פרטי קושיא זו אינן מעניינינו
- (2) מבורר דרבנן דרשי "ומעלה מעל" לרבות קרבן שבועה לאונס ופיתוי כשעמד בדין
- (3) ולית למיבעי כלום
- (ג) קשיא לתוספות
- (i) מוכרח דבשלב זה אכתי לא אסיק ברייתא זו אדעת' דאביי
- (ii) דנבאר להלן דאביי גופי' מקשה לרבה מהא דקתני בברייתא דלר' שמעון ליכא קרבן שבועה כשעמד בדין
- (iii) ואלו אסיק ברייתא זו אדעת' דאביי
- (1) לא הוי לי' למיבעי איבעיא דילי' אפילו לר' שמעון
- (2) אלא הוי לי' למיפשט אשר לר' שמעון ליכא קרבן שבועה
- (ד) תירוץ
- (i) דרך תלמידים למיבעי מרבותם במלתא דאיכא לשנויי אפילו בשנויי דחיקא
- (ii) השתא
- (1) להלן קאמר רבה אשר יכילנא לשנויי מיהת שינויי דחיקא ליישב דליכא למיפשט מברייתא איבעיא דאביי לר' שמעון
- (2) ולכן מובן אשר אלו הוי מוקי אביי לאיבעיא דילי' אברייתא הוה נייחא לן
- (i) הא דאביי מיבעי לי' אלו לר' שמעון משנינן הגי שינויי דחיקא
- (ii) הגם דלישטת רבנן ליכא למיבעי כלום

תוספות ד"ה הפלת את שיני ותוספת ד"ה מאי לאו

לשון מהרש"א

בד"ה הפלת את שיני כו' ואם תאמר מה ייחוד כלי שייך גבי עבד כו' ותו לא הוי קנס כו' עכ"ל ר"ל דתיפוק ליה בלאו טעמא דקנס אלא משום דליכא ייחוד ועיין בתוס' פרק הזהב ואף על גב דלמאי דבעי לאוקמא הך ברייתא בשלא עמד בדין ע"כ הא דקתני גמי בהך ברייתא לא אנסתי כו' ע"כ לא שייך ייחוד וצ"ל דחדא ועוד קאמר ר"ש כמ"ש התוס' לעיל אמתני' דשבועות מ"מ לפי האמת דמוקי לה בעמד בדין ע"כ דליכא למימר חדא ועוד קאמר ר"ש דאם כן מאי טעמא דרבנן דמחייבי כדקתני ברישא דהך ברייתא וק"ל:

- (1) הקדמות אשר ביארנו מקצתן באריכות לעיל בד"ה ר' שמעון פוטר
- (2) הקדמה א'
  - (א) לר' שמעון ליכא קרבן שבועה לתביעת קנס כשלא עמד בדין
  - (ב) משום דכשלא עמד בדין ליכא חיוב הודאה ולא כפר ל' ולא מידי
- (3) הקדמה ב'
  - (א) כדי להתחייב בקרבן שבועה
    - (i) איצטריך אשר לפני שהגיע נתבע לבית דין כבר הודה לתובע וייחוד כלי לתובע בתורת משכון
    - (1) בקיצור איצטריך "הודאה וייחוד כלי"
    - (ii) ואיצטריך עוד אשר לאח"כ כפר ונשבע בב"ד ולבסוף הודה
- (4) הקדמה ג'
  - (א) בתוספות ד"ה ר' שמעון פוטר
    - (i) ביארנו
      - (1) משמעות של "עמד בדין" ושל "לא עמד בדין" לגבי קרבן שבועה
      - (א) ושלא יתכן שתהא הודאה וייחוד כלי בתביעת קנס כשלא עמד בדין
      - (ב) אבל יתכן שתהא הודאה וייחוד כלי בתביעת קנס כשעמד בדין
    - (ii) ועוד הבאנו קושיא זו ותירוץ זו של תוספות
      - (1) קשיא
  - (א) אמאי איצטריך ר' שמעון למימר דליכא קרבן שבועה לתביעת קנס משום דנתבע הוה מצי מיפטר נפשי' על ידי הודאה ולכן לא כפר ל' ולא מידי
  - (ב) בעוד דהוי מצי ר' שמעון לנמק ביותר פשיטות דבתביעת קנס לא יתכן הודאה וייחוד כלי דהרי הודאה זו פוטרת לנתבע
- (iii) תירוץ
  - (1) "חדא ועוד" קאמר
- (א) כלומר לר' שמעון ליכא קרבן שבועה לתביעה של קנס מחמת ב' טעמים
  - (i) "חדא"

1. דהוי מצי מיפטר נפשי' בהודאה ולכן לא כפר ל' ולא מידי

(ii) "ועוד"

1. דליכא קרבן שבועה אלא אם כן הודה וייחד כלי
2. ולא יתכן אשר הודה מכבר דא"כ כבר מיפטר בהודאה זו

(5) ברייתא

(א) בשלב חדא דהוה אמינא דגמרא

(i) לא אסיק אדעתיהו אלא סיפא דברייתא דקתני לר' שמעון

(ii) אשר מדכתיב וכחש

(1) ליכא קרבן שבועה לגבי תביעת קנס של אונס ופיתוי

(2) וגם ליכא קרבן שבועה על תביעה של עבד אשר הפיל רבו את שינו

(iii) ונוקטין אשר ברייתא כשלא עמד בדין משתעי

(ב) מה שאין כן במסקנא דגמרא

(i) כבר אסיק אדעתיהו אף רישא דברייתא דקתני לרבנן דר' שמעון ככה

(1) הגם דכתיב "וכחש" דליכא קרבן שבועה מ"מ איכא קרבן שבועה לקנס של אונס ופיתוי על סמך ריבוי של ומעלה מעל

(ii) ונוקטין אשר ברייתא כולה בכשעמד בדין משתעי

(ג) שים לב

(i) דמטעם שאינו מעניננו לא יתכן הודאה וייחוד כלי לגבי תביעה של הפלת את שיני בין כשעמד בדין בין כשלא עמד בדין

(ii) ואשר רבנן דרישא לא עסקי בתביעה של הפלת את שיני

(6) תוספות ד"ה הפלת את שיני

(א) קשיא כמבואר במהרש"א

(i) מאחר דלגבי הפלת את שיני לא יתכן הודאה וייחוד כלי בין כשעמד בדין בין כשלא עמד בדין

(ii) תיקשי הא דאיצטריך ר' שמעון בסיפא דברייתא למיסמך על "וכחש" למילף דליכא קרבן שבועה להפלת את שיני

(7) מהרש"א

(א) קשיא לקושיית תוספות

(i) חלק א'

(1) בהוה אמינא דגמרא בעוד דחשבין דברייתא כשלא עמד בדין מיירי

(2) הוי להו לתופסות להקשות אף לגבי קנס של אונס ופיתוי

(א) אמאי איצטריך לר' שמעון למיסמך על וכחש למילף דליכא קרבן שבועה

(ב) בעוד דהוי מצי ר' שמעון לנמק ביותר פשיטות דליכא קרבן שבועה משום דלא יתכן שתהא הודאה וייחוד כלי לקנס של אונס ופיתוי היכא דלא עמד בדין

(ב) חלק ב'

(i) ומובן דתוספות לא הקשו קושיא זו משום דקא סמכי על מהלך "חדא ועוד"

- (1) חדא
- (א) ליכא קרבן שבועה משום דליכא הודאה וייחוד כלי
- (2) ועוד
- (א) ליכא קרבן שבועה מדכתיב וכחש
- ג) חלק ג'
- (i) ותיקשי דאמאי לא השיבו תוספות דהרי קבענו דעל כל פנים מוכרח אשר ר' שמעון במהלך "חדא ועוד" אזיל לגבי אונס ופיתוי
- (ii) ובמהלך זה מתורץ אף קושייתן אף לגבי הפלת את שיני דר' שמעון מנמק
- (1) חדא
- (א) דליכא קרבן שבועה משום דליכא הודאה וייחוד כלי
- (2) ועוד
- (א) דליכא קרבן שבועה מדכתיב וכחש
- 8) המשך מהרש"א – תירוץ על קושיית מהרש"א לקושיית תוספות
- א) תירוץ
- (i) קושיית תוספות נחית למסקנא דגמרא דאוקמא לרישא ולסיפא תרוייהו כשעמד בדין
- (ii) וקבענו דכשעמד בדין יתכן הודאה וייחוד כלי לתביעת קנס של אונס ופיתוי
- (iii) ולכן
- (1) לית הוכחה אשר ר' שמעון על כל פנים מוכרח דקא סמיך על חדא ועוד לגבי אונס ופיתוי
- ב) קשיא
- (i) צודק אשר כשעמד בדין יכול להיות דאיכא הודאה וייחוד כלי ודלכן לית הוכחה אשר ר' שמעון קא סמיך על חדא ועוד לגבי אונס ופיתוי
- (ii) אבל מכל מקום
- (1) לתרץ קושייתיהו לגבי הפלת את שיני
- (2) אמאי לא מפרשי דמיהת במקרה שלא היו הודאה וייחוד כלי קא סמיך ר' שמעון על חדא ועוד אפילו לגבי אונס ופיתוי כשעמד בדין
- ג) תירוץ
- (i) לא יתכן אשר למסקנא קא משתעי ר' שמעון באופן דליכא הודאה וייחוד כלי
- (ii) דהרי במסקנא כבר אסיק אדעתין מימרא דרבנן ברישא דבריייתא דאיכא קרבן שבועה לאונס ופיתוי מכח ריבוי של ומעלה מעל
- (iii) ואלו אמרת
- (1) דבבריייתא מדובר אף במקרה דליכא הודאה וייחוד כלי
- (2) ודלכן איכא תרי טעמים שלא להצריך קרבן שבועה דהיינו מדכתיב וכחש ואף משום דליכא הודאה וייחוד כלי
- (iv) לא מסתבר דמכח חד ריבוי של ומעלה מעל מצי רבנן למימר דמכל מקום איכא קרבן שבועה

תוספות ד"ה מאי לאו

לשון מהרש"א

[דף מב עמוד ב] בד"ה מאי לאו כו' אלא לר"ל דלא מחייב קרבן שבועה אלא כשנטלו כו' עכ"ל יש מקשים דהא לר"ש קיימינן הכא ור"ל מודה דאליביה מעות קונות וסגי בייחוד כלי ויש ליישב דמכל מקום רבנן דפליגי עליה דר"ש וס"ל לר"ל דבעי משיכה לרבנן ל"ל ריבויא דומעלה מעל דכיון דנטלו הימנו ממון גמור ולא דוקא נקטו התוס' הקושיא לר"ש וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) "עמד בדין" לגבי קרבן שבועה משמעו

(i) אשר בב"ד ראשון כבר חייבוהו לנתבע בעדים על מעשה אונס ופיתוי

(ii) ובב"ד שני

(1) תובע קא תבע לנתבע דישראל מה שפסקו ב"ד ראשון

(2) וטוען עוד

(א) דלאחר פסק דין של ב"ד ראשון ולפני שתבעו עכשיו בב"ד שני

(ב) הודה נתבע לתובע על פסק דינו של ב"ד ראשון וייחוד לתובע כלי למיגבי הימנו

(iii) ונתבע באותו בית דין שני כפר ונשבע אשר מעולם לא נתחייב בב"ד ראשון

(iv) ובסוף הודה נתבע על הכל

(2) הקדמה ב' מבוססת על מימרא בבא מציעא

(א) ריש לקיש אית לי' דמעות אינן קונות

(3) הקדמה ג'

(א) מטעם שאינו מעניינו

(ב) למאן דאית לי' אשר מעות אינן קונות מוכרח דליכא קרבן שבועה אלא באופן זה:

(i) אותו כלי אשר ייחדו נתבע לתובע

(ii) מעיקרא של נתבע הי'

(iii) ולאחר כך "נטלו [תובע] הימנו" וקנאו תובע במשיכה

(iv) וחזר תובע והפקידו לכלי אצל נתבע ואז ייחדו נתבע לתובע

(4) ברייתא

(א) רבנן

(i) משום ריבוי של ומעלה מעל איכא קרבן שבועה לקנס דאונס ופיתוי כשעמד בדין

(ב) ר' שמעון

(i) מדכתיב "וכיחש" ליכא קרבן שבועה לקנס דאונס ופיתוי

(5) תוספות ד"ה מאי לאו

(א) קשיא

- (i) כיון דברייטא מדובר באופן
- (1) דתובע קנאו לכלי במשיכה כשנטלו הימנו מן הנתבע
- (ii) וכיון דברייטא איירי כשעמד בדין
- (1) ופסק ב"ד ראשון אשר נתבע חייב להחזיר לכלי לתובע אשר קנאו במשיכה
- (2) בפשיטות האי פסק ב"ד דין ממון יש לו ואיכא קרבן שבועה
- (iii) ותיקשי לר' שמעון דאית לי' דליכא קרבן שבועה
- (6) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) איתא בהדיא בבבא מציעא דר' שמעון אית לי' דמעות קונות
- (ii) ולכן לדידי' לא מוכרח אשר תובע נטלו לכלי הימנו וקנאו במשיכה
- (ב) תירוץ
- (i) תוספות לאו דוקא מקשי קושייתן לר' שמעון
- (ii) אלא מקשין קושייתן אליבא דרבנן דאית להו אשר מעות אינן קונות
- (ג) קשיא
- (i) הרי קבענו בברייטא דרבנן אכן סבירא להו דאיכא קרבן שבועה באופן זה
- (ד) תירוץ
- (i) תוספות מקשין למה איצטרכי להו לרבנן למיסמך על ריבוי דמעלה מעל

תוספות ד"ה דאחין בעי למיהוי

לשון מהרש"א

בד"ה דאחין בעי למיהוי בשלמא לדידי הוא קנס לכל מילי מדגלי רחמנא לענין קרבן כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה גלי בשום קרא אחרינא דלא הוי ממון להורישו לבניו ולחייב הודאה תקשי ליה לנפשיה ל"ל וכחש דפשיטא כיון דלא הוי ממון ואי הוה מודה מיפטר פטור נמי מקרבן שבועה כמו שהקשה אביי לרבה ת"ל וכחש ת"ל ונתן כו' אלא ע"כ לאביי כולה מילתא ילפינן מוכחש כיון דפטור משבועה ע"כ לאו ממון הוא דהא בהא תליא ודו"ק:

(1) עיין לעיל בד"ה או דלמא

(2) גמרא לשיטת תוספות

(א) צד א' דאיבעיא דאביי לרבה

(i) לר' שמעון הורשה לבנים וחייב הודאה תלוין זה בזה

(ii) כלומר

(1) דאם יש לתביעת קנס דין ממון לגבי הורשה לבנים יש לתביעת קנס דין ממון אף לגבי חיוב הודה

(2) וכן להיפוך

(iii) ולכן

(1) ר' שמעון דאית לי' במשנתנו אשר כשעמד בדין ליכא הורשה לבנים

(2) מובן דס"ל נמי דליכא חיוב הודאה כשעמד בדין

(3) ונמצא דלא כפר לי' ולא מידי ודליכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(ב) צד ב' לאיבעיא דאביי לרבה

(i) יכול להיות אשר מחמת איזו גזירת הכתוב איכא חיוב הודאה הגם דליכא הורשה לבנים

(ii) ולכן כפר לי' מידי ואיכא קרבן שבועה

(ג) תשובה של רבה

(i) צד ב' צודק

(ii) איכא חיוב הודאה ומידי כפר לי' ולכן איכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(ד) קשיא דאביי

(i) הרי בברייתא מוכח דליכא קרבן שבועה מדכתיב וכחש

(ה) תירוץ דרבה

(i) צודק דמוכח מברייתא דליכא קרבן שבועה לקנס דאונס ופיתוי כשעמד בדין

(ii) ואני רבה לא כיוונתי להשיבך אלא דלר' שמעון תביעת קנס יש לו דין ממון מיהת להורשה לבנים

(ו) קושיא דאביי

(i) הרי במשנה בדף מא: קתני אשר לר' שמעון ליכא הורשה לבנים אפילו כשעמד בדין

(ז) תירוץ של רב יוסף לרבה

(i) הא דקאמר רבה לר' שמעון דאיכא הורשה לבנים לתביעה קנס לאחר העמדה בדין

(1) לא אמרו אלא לשאר קנסות

(2) ושאני קנס של אונס ומפתה דליכא הורשה לבנים

(א) דכתיב גבי "ונתן ... לאבי הנערה" למילף

(ב) דאין לאב שום זכות בקנס של אונס ופיתוי עד דאתא לידאי

(ג) ומובן דאין לקנס זה דין ממון כל עיקר

(ח) קושית אביי

(i) "אי הכי תלמוד לומר וכחש תלמוד לומר ונתן מיבעי לי"

(1) כלומר

(א) כיון דדרשינן מן "ונתן" דאין לקנס זה דין ממון

(ב) פשיטא דאין לו קרבן שבועה

(2) ואמאי איצטריך לברייתא למילף מן וכחש דליכא קרבן שבועה

(3) תוספות ד"ה דאחין בעי למיהוי כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) במקום להקשות קושייתו לרבה

(ii) ליקשי אביי לנפשי' ככה

(1) למה הוצרכה ברייתא למיסמך על וכחש למילף דליכא קרבן שבועה

(2) הרי אף בלאו לימוד של "וכחש" כבר ידענא דליכא קרבן שבועה

(3) דכיוון

(א) דקתני במשנתינו בדף מא: דליכא הורשה לבנים וליכא גזירה שוה דמחלק בין הורשה

לבנים וחיוב הודאה

(ב) מובן דליכא נמי חיוב הודאה ולא מידי כפר לי' ודליכא קרבן שבועה

(ב) תירוץ

(i) אביי יאמר לך אשר הא גופא אשר לר' שמעון ליכא הורשה לבנים יליף ר' שמעון בחשבון זה:

(1) בתחלה קא סמיך ר' שמעון על וכחש למילף דליכא קרבן שבועה לקנס של אונס ופיתוי כשעמד בדין

(2) ונוקט ר' שמעון דהיינו טעמא דליכא קרבן שבועה משום דלא כפר לי' ולא מידי

(3) ולכן מוכרח דליכא חיוב הודאה

(4) השתא

(א) מפני שחיוב הודאה והורשה לבנים תלויין זה בזה

(ב) מסיק ר' שמעון במשנה דליכא נמי הורשה לבנים

(ג) שאלה

- (i) לישני רבה לאביי דמשום חשבון זה איצטריך רבה נמי וכחש
- (ד) תשובה
- (i) רבה לא איצטריך לי' וכחש לחשבון זה
- (ii) דהרי כבר כתיב ונתן אשר רבה מצי למיסמך עליו
- (4) מהרש"א ד"ה דאחין
- (א) זה לשון תוספות כשמפרשין האי תירוץ דאביי
- (i) "לדידי הוא קנס לכל מילי מדגלי רחמנא לענין קרבן שבועה"
- (ב) וביאורו
- (i) "לדידי הוא קנס לכל מילי [על ידי חשבון דלעיל] מדגלי רחמנא [בוכחש] לענין קרבן שבועה"
- (ג) כלומר
- (i) לו יצויר
- (1) אשר שום פסוק חוץ מן "וכחש" הי' מילף דליכא הורשה לבנים
- (2) אז בקושטא הי' קשה לי אותו קשיא דאני מקשה לרבה דלמאי איצטריך וכחש
- (ii) ברם בקושטא
- (1) שלא כרבה שיש לו לימוד מן "ונתן"
- (2) אין לי לימוד של "ונתן"
- (3) ולכן מובן אשר צריכנא לקרא של "וכחש" לחשבון של ר' שמעון

תוספות ד"ה הא עמד בדין ובא"ד דכל היכא

לשון מהרש"א

בד"ה הא עמד בדין דמשלם על פי עצמו כו' ולדבריו דרבה קא"ל בשלמא לדידי כו' עכ"ל הא ודאי דלעיל דפריך ליה אביי לרבה מברייתא לא תקשי להו דמעיקרא מאי מיבעיא ליה דבכמה מקומות בתלמוד אשכחן כי הך סוגיין דהתלמיד מיבעיא ליה מרבו ורבו משיב לו ושוב איהו גופיה פריך ליה ממשנה או מברייתא בהיפך אלא דהכא תקשי להו דאיהו גופיה פריך לעיל להיפך מברייתא ועוד נראה משום דאהך מתני' דשבועות גופיה קמיבעיא ליה לעיל תקשי להו הכא טפי דאם כן מאי פריך מינה השתא ותירצו דדוקא לדבריו דרבה פריך השתא ודו"ק:

בא"ד דכל היכא דמחייב ע"פ כו' כגון עמדה בדין ובגרה ומתה דמינה כו' עכ"ל לכאורה קשה כיון דאביי לא דריש ונתן ליכא לפלוגי בין עמד בדין ומת אב דמינה ירתי האחין שלה ובין עמדה בדין ובגרה ומתה דמינה ירית וכן פרש"י לרבה דלגבי דידה לא הוה שאני משאר קנסות כו' דמשעת העמדה בדין ממונא הוא כו' וא"כ לאביי דבשאר קנסות לאו ממונא הוא נימא נמי דבעמדה בדין ובגרה ומתה דלאו ממונא הוא מ"ל ירושת אחין מאביהם ומ"ל ירושת האב מהבת ויש ליישב דלא דמי דירושת האחין מאביהם ה"ל מכח מי שבא לידו בהעמדת דין ע"י שהיה תחלתו בתורת קנס קודם העמדת דין אבל ירושת אב מהבת דגם לידה לא בא בתורת קנס רק בבגרותה אחר העמדת דין ומינה ירית האב וה"ל ממון גמור לגבי האב ודו"ק:

(1) קבענו בדיבור שלפני זה לשיטת תוספות

(א) אשר רבה סבירא לי'

(i) דכשעמד בדין לקנס דאונס ופיתוי

(1) ליכא הורשה לבנים

(2) מדכתיב "ונתן" לגבי אונס ופיתוי דמילף דלית שום דין ממון לאב עד שבא תשלומין לידו

(ii) משא"כ כשעמד בדין לשאר קנסות

(1) דלדידהו לא כתיב ונתן

(2) יש להן דין ממון ואיכא הורשה לבנים

(iii) ולשאר קנסות הוא דאמר רבה דאיכא הורשה לבנים

(ב) ואשר אביי מקשה לרבה

(1) אי הכי דמהאי ונתן כבר ילפינן דאין לקנס של אונס ופיתוי דין ממון פשיטא דליכא קרבן שבועה

(ii) ואמאי איצטריך לברייתא למילף מן וכחש דליכא קרבן שבועה

(2) הקדמות לתירוץ של רבה

(א) הקדמה א'

(i) קתני במשנה

(1) דהיכא שבגרה לאחר שעמדה בדין

(2) תשלומי קנס של עצמה הן אפילו בחיי אב

(ב) הקדמה ב'

(i) האי ונתן דלעיל לית למדרשי' אלא בקנס אשר משתלם "לאבי הנערה" ולא לקנס דמשתלם לעצמה

(ii) וכיוון דהיכא שבגרה קנסה לעצמה

(1) לית למידרש "ונתן" לגבי אותה אשה שבגרה לאחר העמדה בדין

(2) ולא שאני דין שלה משאר קנסות אשר דין ממון יש להן אליבא דרבה

(ג) הקדמה ג'

(i) השתא

(1) אם אותה אשה שבגרה לאחר העמדה בדין לאחר כך מתה והורישה קנסה לאביה אשר אותו קנס דין ממון יש לו

(2) בפשיטות ירש אביה כל זכות ממון שהי' לה בקנס זה ונכלל בזה זכותו להורישו לבניו

(ד) תירוץ של רבה

(i) ברייתא איצטריכא לה למיסמך על "וכחש" לגוונא זו כשעמדה בדין ובגרה ומתה וקא תבע אביה לקנס באומרו "אנסת ופתית את בתי"

(ii) למילף

(1) דהגם דאיכא הורשה לבנים וחיוב הודאה משום דדין ממון יש לקנס זה כשאר קנסות כדאמרן

(2) מכל מקום לית לי' קרבן שבועה משום דעיקרו קנס ולגבי קרבן שבועה בתר מעיקרא אזלינן

שיטת רבה בשלב זה	
קנס של אונס ופיתוי היכא דלא בגרה לאחר העמדה בדין	יש להן דין קנס משום דכתיב ונתן
שאר קנסות	דין ממון יש להן דלא כתיב בהו ונתן
קנס של אונס ופיתוי היכא דבגרה לאחר העמדה בדין	יש להן דין ממון לגבי הורשה לבנים משום דלא שאני משאר קנסות דלא כתיב בהו ונתן מיהת לית להו קרבן שבועה משום דכתיב וכחש

(3) ביאור שיטת אביי גופי' בשלב זה לשיטת תוספות

(א) שאלה

(i) בשלב זו מאי שיטתי' דאביי

(ב) תשובה

(i) אביי לא דריש "ונתן"

(1) ולכן אינו מחלק בין שאר קנסות לקנס דאונס ופיתוי

(2) ואית לי' דכולן דין קנס יש להן ולית בהו הורשה לבנים ולית בהו חיוב הודאה

אביי	רבה	
דין קנס יש לה דכתיב וכחש	יש להן דין קנס משום דכתיב ונתן	קנס של אונס ופיתוי היכא דלא בגרה לאחר העמדה בדין
דין קנס יש להן דכתיב וכחש ולא מעלה ולא מוריד הא דדיקא בשאר קנסות לא כתיב בהו ונתן	דין ממון יש להן דלא כתיב בהו ונתן	שאר קנסות
	יש להן דין ממון משום דלא שאני משאר קנסות דלא כתיב בהו ונתן מיהת לית להו קרבן שבועה משום דכתיב וכחש	קנס של אונס ופיתוי היכא דבגרה לאחר העמדה בדין

(ג) שאלה

(i) היאך ידין אביי בעמדה בדין ובגרה ומתה

(ד) תשובה

(i) הי לך ב' מהלכים בשיטת אביי כמבואר במהרש"א בא"ד דכל היכא

אביי מהלך ב'	אביי מהלך א'	רבה	
דין קנס יש לה דכתיב וכחש	דין קנס יש לה דכתיב וכחש	יש להן דין קנס משום דכתיב ונתן	קנס של אונס ופיתוי היכא דלא בגרה לאחר העמדה בדין
דין קנס יש להן דכתיב וכחש ולא מעלה ולא מוריד הא דדוקא בהני שאר קנסות לא כתיב ונתן	דין קנס יש להן דכתיב וכחש ולא מעלה ולא מוריד הא דדוקא בהני שאר קנסות לא כתיב ונתן	דין ממון יש להן דלא כתיב בהו ונתן	שאר קנסות
מכת סברא מיוחד מציא להורישי קנסה לאביה ומאחר דאיכא הורשה איכא נמי חיוב הודאה ומידי כפר לי' ולכן איכא קרבן שבועה	דין קנס יש להן דלא שאני מקנס של אונס ופיתוי ושאר קנסות אשר דין קנס יש להן בין לגבי הורשה בין לגבי חיוב הודאה בין קרבן שבועה	יש להן דין ממון משום דלא שאני משאר קנסות דלא כתיב בהו ונתן מיהת לית להו קרבן שבועה משום דכתיב וכחש	קנס של אונס ופיתוי היכא דבגרה לאחר העמדה בדין

(ה) מהלך א'

(i) מחמת דאביי לא דריש לקרא של ונתן

(1) לא שאני קנס של אותה אשה מקנס של אונס ופיתוי היכא דלא בגרה ומתה לאחר שעמדה בדין ומשאר קנסות

(2) ולכולן דין קנס יש להן ולית להו חיוב הודאה וקרבן שבועה

(ii) שאלה

(1) אם מתה האם מציא להורישי זכות קנסה לאביה

(iii) תשובה

(1) אם מתה לא מציא להורישי לאביה זכות שהי' לה למיגבי קנס

(2) דכמו דאב לא מצי להורישי זכות קנס לבניו כמו כן לא מציא להורישי זכות קנס לאביה

(3) בלשון מהרש"א: מה לי ירושת אחין מאביהן מה לי ירושת אב מהבת

(ו) מהלך ב'

(i) הגם דאביי לא דריש לקרא של ונתן

(ii) מ"מ שאני דין עמדה בדין ובגרה ומתה מן שאר קנסות ומן קנס של אונס ופיתוי היכא שלא עמדה בדין ובגרה ומתה

(iii) משום

(1) דירושת אחין מאביהן

(א) אשר זכות השיעבוד אתא לאב מעיקרא בעוד לפני שעמד בדין בדאתכי הי' לקנס דין קנס גמור

(2) אינה דומה לירושת האב מן הבת שעמדה בדין לפני שבגרה

(א) דזכות שיעבוד זה לא אתי לידה אלא כשבגרה לאחר העמדה בדין בדכבר נשתנה דינו לדין ממון

(iv) השתא

(1) כיוון דקבענו דיש לה זכות הורשה לאביה

(2) וכיוון דלתוספות

(א) הורשה לבנים וחיוב הודאה זה בזה תלויין

(ב) והיכא דאיכא חיוב הודאה מוכרח דאיכא נמי קרבן שבועה

(3) מובן אשר לאשה זו איכא נמי חיוב הודאה וקרבן שבועה

(4) קושיית אביי לרבה

(א) קבענו במשנה דשבועות דכשלא עמד בדין ליכא קרבן שבועה

(ב) ומצינו למידק דאם עמד בדין איכא קרבן שבועה

(ג) ותיקשי לשיטת רבה דליכא קרבן שבועה לקנס של אונס ופיתוי כשעמדה בדין בין היכא דלאח"כ בגרה בין היכא דלאח"כ לא בגרה

(5) תוספות ד"ה הא עמד בדין

(א) תיקשי לאביי גופי'

(i) דהרי אביי גופי' בתחלת סוגיין הקשה לרבה אשר מבריייתא מוכח דלר' שמעון כשעמד בדין ליכא קרבן שבועה

(ii) והיינו דלא כקושייתו עכשיו אשר מן דיוק ממשנה דשבועות מוכח דר' שמעון סבירא לי' דאיכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(ב) תירוץ תוספות כמבואר במהרש"א בא"ד דכל היכא

(i) מהלך ב' בשיטת אביי צודק אשר בעמדה בדין ובגרה ומתה איכא הורשה לבנים וחיוב הודאה וקרבן שבועה

(1) ואביי אוקמי' לדיוק דמשנה בשבועות באופן דעמדה בדין ובגרה ומתה

(2) ואוקמי' לבריייתא באופן דלאחר שעמדה בדין לא בגרה ומתה

(ii) משא"כ לרבה

(1) כיון דרבה אוקמה לבריייתא בגוונא דעמדה בדין ובגרה ומתה כדאמרן

(2) תיקשי דבאיזו אופן מוקים רבה לדיוק דר' שמעון ממשנה דשבועות דאיכא קרבן שבועה

(6) מהרש"א ד"ה הא עמד בדין

(א) הקדמה א'

(i) נהדר לקושיית תוספות

(1) תיקשי לאביי גופי'

(א) דהרי אביי גופי' בתחלת סוגיין הקשה לרבה אשר מבריייתא מוכח דלר' שמעון ליכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(ב) והיינו דלא כדיוק של קושייתו עכשיו אשר ממשנה דשבועות מוכח דר' שמעון סבירא לי' דאיכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(ב) הקדמה ב'

(i) עיין לעיל בתד"ה נשבע והודה דקאמרי תוספות התם אשר

(1) אביי דמיבעי לרבה אלו איכא קרבן שבועה כשעמדה בדין לקנס של אונס ופיתוי

(2) הוה מצי למיבעי איבעיא דילי' לר' שמעון דבריייתא

(ii) והקשה מהרש"א

(1) דבהמשך סוגיין מקשה אביי לרבה אשר מבריייתא מוכח דליכא קרבן שבועה לר' שמעון

(iii) והשיב מהרש"א

(1) דמוכרח אשר תוספות סבירא להו דכן דרך תלמודים למיבעי מרביתם במלתא דאיכא לשנויי

(ג) קושיית מהרש"א לתוספות

(i) אמאי מקשי תוספות בסוגיא דידן אשר תיקשי אביי לנפשי' וכו'

(ii) לישני כדתיירץ מהרש"א לעיל דכן דרך התלמידים וכו'

(ד) תירוצ

(i) מקשי הכא טפי מדלעיל משני טעמים

(ii) טעם א'

(1) בתד"ה נשבע והודה

(א) לא הקשה מהרש"א אלא

(i) דאלו הוי אביי מבסס איבעיא דילי' לר' שמעון בבריייתא

(ii) תיקשי דהרי מוכח מסוגיין דאביי כבר סליק אדעת' שיטת ר' שמעון בבריייתא

(2) משא"כ הכא

(א) דמקשי קושיא חזקה ביותר

(i) דמעיקרא מקשי אביי לרבה דמבריייתא מוכח דליכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(ii) ועכשיו בסוף סוגיא מקשי אביי לרבה להיפוך אשר ממשנה בשבועות מוכח דאיכא קרבן שבועה כשעמד בדין

(iii) טעם ב'

(1) קבענו לשיטת רש"י לעיל בד"ה או דלמא אשר איבעיא דאביי מבוססת על משנה דשבועות דדייק מינה דאיכא חיוב הודאה כשעמד בדין ומיבעי לי' אלו איכא נמי קרבן שבועה

(2) ולכן קשה להו ביותר אשר השתא אתא אביי למיפשט לאיבעיא דילי' ממשנה זו דעלי' בסס
אביי לאיבעיא

דף מג.

תוספות ד"ה לא בשאינה ניזונת ובא"ד דאחר מיתת האב

לשון מהרש"א

[דף מג עמוד א] בד"ה לא בשאינה ניזונת פי' מן האחין אבל מן האב היתה ניזונת כו' עכ"ל וכגירסא זו פרש"י וק"ק לפי גירסא זו ופירושה דפריך מאי למימרא טפי הוי ליה להקשות דאמאי לא תני רבותא במתני' בניזונת אפילו מן האחין לאחר מיתת האב מעשה ידיה של האחין ואפשר שלזה כווננו לומר דגירסא שניה עיקר וק"ל:

בא"ד דאחר מיתת האב אית לן למידק דומיא דבחי אב כו' עכ"ל דהדיוק לא בא אלא מגופיה ולית לן למידק אלא דומיא דגופיה וכיון דהדיוק איירי באינה ניזונת ע"כ דגופיה נמי איירי בהכי דאל"כ לא הוה הדיוק דומיא דגופיה ודו"ק:

(1) כלל א'

(א) אשה שעשתה מעשה ידי' בחיי אביה ולאחר כך מת אביה

(i) ביותר מסתבר אשר אותן מעשה ידי' של אחין הויין אלו היתה ניזונית על ידי אביה בחייו

(ii) וביותר מסתבר אשר אותן מעשה ידי' שלה הויין אלו לא היתה ניזונת על ידי אביה בחייו

(2) כלל ב'

(א) אשה שעשתה מעשה ידי' לאחר שמת אביה

(i) ביותר מסתבר אשר אותן מעשה ידי' של אחין הויין אלו היתה ניזונית על ידי אחין

(ii) וביותר מסתבר אשר מעשה ידי' שלה הויין אלו לא היתה ניזונת על ידי אחין

(3) כלל ג'

(א) רבותא הוא ביותר

(i) אשר מעשה ידי' שעשתה לאחר שמת אביה של אחין הויין אלו היתה ניזונית על ידי אחין

(ii) מן הא דמעשה ידי' שעשתה בחיי אביה של אחין הויין אלו היתה ניזונית על ידי אביה בחייו

(4) "גוף" דמשנה

(א) "מעשה ידי' של בת שעשתה בחיי אביה מת האב הרי הן של אחין"

גוף דמשנה	מעשה ידי' שעשתה בחיי אביה	מת האב הרי הן של אחין

(5) גמרא חלק א'

(א) המשנה לא מבארת אלו היתה ניזונית על ידי אביה

(ב) ברם רש"י ושיטה א' של תוספות נוקטין בגמרא

(i) דאכן היתה ניזונית על ידי אביה

(ii) ודדיקא באופן זה הרי הן של אחין

גופה דמשנה	מעשה ידי' שעשתה בחיי אביה	דיקא כשהיתה ניזונת ע"י אביה	מת האב הרי הן של אחין

(6) גמרא חלק ב'

(א) דיוק מן המשנה

(i) הא מעשה ידי של בת שעשתה לאחר מיתת אביה הרי הן של עצמה

(ב) רב יוסף

(i) דיוק דמשנה מדובר אף כשניזונת מן האחין לאחר מיתת אב

(ii) וקמ"ל דאפילו הכי מעשה ידי של עצמה הן

גופה דמשנה	מעשה ידי שעשתה בחיי אביה	והיתה ניזונת ע"י אביה	מת האב הרי הן של אחין
דיוק דמשנה לרב יוסף	מעשה ידי שעשתה לאחר מיתת אביה	אפילו כשהיתה ניזונת על ידי אחין	של עצמה

(7) המשך גמרא לפי פירוש רש"י ושיטה א' דתוספות

(א) קשיא של "לא בשאינה ניזונת"

(i) דיוק דמשנה אשר מעשה ידי של עצמה מצינו לאוקמה דיקא כשאינה ניזונת מן האחין

(ii) ויכול להיות דהיכא דאכן ניזונת משל אחין מעשה ידי של אחין הן

טבלא א' – שיטת רש"י ושיטה א' דתוספות			
1	גופה דמשנה	מעשה ידי שעשתה בחיי אביה	והיתה ניזונת ע"י אביה
2	דיוק דמשנה לשיטת "לא דאינה ניזונת"	מעשה ידי שעשתה לאחר מיתת אביה	דיקא כשאינה ניזונת מן האחין
3	אבל	מעשה ידי שעשתה לאחר מיתת אביה	כשניזונת מן האחין

(ב) פירכא "דאי הכי"

(i) רש"י גורס דפירכא היינו "אי הכי מאי למימרא" ומפרש דמקשין בגמרא

(1) דדיוק המשנה בשורה 2 אשר מעשה ידי של עצמה כשאינה ניזונת מן האחין פשיטא היא

(2) ואשר גוף דמשנה בשורה 1 אשר מעשה ידי של אחין כשהיתה ניזונת ע"י אביה נמי פשיטא היא

(8) מהרש"א ד"ה לא בשאינה ניזונת

(א) קשיא

(i) על סמך כלל ג' לעיל

(1) בנוסף לקושיא דגמרא אשר דינא דשורה 1 פשיטא היא

(2) הוי לה להקשות נמי אשר גוף דמשנה הויא לה למילף דין של שורה 3 דרבנותא הוא ביותר ביחס לדין של שורה 1

(9) המשך דגמרא לפי פירוש "אית ספרים" בתוספות כמבואר במהרש"א בא"ד דאחר

(א) ניהדר לשלב דגמרא בדאמרי "לא בשאינה ניזונת"

(ב) השתא

(i) שלא כשיטת רש"י אשר "לא בשאינה ניזונת" משמעו

(1) אשר דיקא דיוק דמשנה בשורה 2 מדובר כשאינה ניזונת

(2) משא"כ גופי' דמשנה בשורה 1 מדובר כשהיתה ניזונת

(ii) שאני אית ספרים דסברי

- (1) דלא מסתבר למימר אשר דיוק דמשנה בשורה 2 מדובר כשאינה נזונת על ידי אחין
 (2) כל עוד דגופי' דמשנה בשורה 1 – דממנו מדייקין אותו דיוק בשורה 2 – מדובר כשהיתה
 ניזונת

(ג) ולכן מפרשי

(i) דבדאמרי בגמרא "לא בשאינה ניזונת" כוונתן

- (1) דכמו דדיוק דמשנה בשורה 2 מדובר כשאינה ניזונת על ידי אחין ודוקא באופן זה הרי הן
 של עצמה

- (2) כמו כן גופי' דמשנה בשורה 1 מדובר כשלא היתה ניזונת על ידי אב ואשמועינן רבותא
 דאפילו באופן זה מעשה ידי' של אחין

טבלא ב' – שיטת אית ספרים				
1	גופא דמשנה לשיטת "לא דאינה נזונת"	מעשה ידי' שעשתה בחיי אביה	אפילו כשלא היתה ניזונת ע"י אביה	של אחין
2	דיוק דמשנה לשיטת "לא דאינה ניזונת"	מעשה ידי' שעשתה לאחר מיתת אביה	דיקא כשאינה ניזונת מן האחין	של עצמה
3	אבל	מעשה ידי' שעשתה לאחר מיתת אביה	כשניזונת מן האחין	של אחין

(ד) ולכן נמי

(i) בקושיא דגמרא "אי הכי" לא גרסי "מאי למימרא"

(ii) דאין קושייתן אשר גוף דמשנה פשיטא היא

(iii) אלא אדרבה

(1) מייתי ראי' דהאי רבותא בשורה 1 מופרך

(2) ובקושיא דבשורה 1 אלו לא היתה ניזונת על ידי אביה הרי הן של עצמה

(10) מהרש"א

(א) ניהדר לקושיית מהרש"א לעיל לשיטת רש"י

(i) דבנוסף לקושיא דגמרא אשר דינא דשורה 1 פשיטא היא

(ii) אמאי לא הקשו נמי אשר גוף דמשנה הויא לה למילף דין של שורה 3 דרבותא הוא ביותר ביחס
 לדין של שורה 1

(ב) השתא

(i) קבענו אשר קושיא זו אין להקשות לשיטת אית ספרים דלשיטה זה

(1) כיון דאוקמי לגופי' דמשנה דמדובר בשאינה ניזונת

(2) משנה דמשנה אינה פשיטא כל עיקר ואכן מקשי דמופרכת

(ii) ויכול להיות דלהכי מסקי בתוספות אשר שיטת אית ספרים עיקר

דף מג:

תוספות ד"ה שפצעה בפני'

לשון מהרש"א

[דף מג עמוד ב] בד"ה שפצעה בפניה וא"ת תקשי הך ברייתא לרב כו' עכ"ל אף על גב דע"כ רב פליג אברייתא בהא דרב מוקי קרא דוהתנחלתם למעט אפילו מעשה ידיה מ"מ לענין פצעה בפניה אי הוה דאב לא אשכחן דפליג רב אברייתא וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) מן קרא דוהתנחלתם דורש רב דאין אדם מוריש מעשה ידי' של בתו לאחי'

(2) הקדמה ב'

(א) ברייתא דר' חנינא כמבואר על ידי ר' יוסי בר' חנינא

(i) מן קרא דוהתנחלתם דורשין

(1) דאף על גב דאב גופי' אית לי' לו זכות תשלומין מן מי שפצע לבתו בפני'

(2) לא מצי להוריש זכות זה

(ב) שים לב

(i) דמפני דברייתא אית לה אשר פסוק דוהתנחלתם לא דורש כלום לגבי מעשה ידי' של בתו

(ii) מובן אשר אדם מוריש מעשה ידי' של בתו לאחי'

(3) הקדמה ג'

(א) איתא בפרק החובל אשר רב וריש לקיש תרוייהו אית להו דאף אב גופי' בחייו אין לו זכות תשלומין מן מי שפצע לבתו בפני'

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) היתכן אשר רב וריש לקיש פליגי אברייתא דר' חנינא לגבי פוצע בתו בפני'

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אף בלא זה הוי להו לתוספות לאסוקי אדעתייהו

(ii) אשר על כל פנים פליג רב אברייתא דר' חנינא לגבי הורשה דמעשה ידי' לאחי'

(ב) תירוצ

(i) אין הכי נמי

(ii) אבל מבססין קושייתיהו על הך דהחובל

(i) משום דאי לאו הך דהחובל לא מצינו אשר רב פליג אברייתא זו לגבי תשלומין מן מי שפצע בתו בפני'

תוספות ד"ה טעמא דהשיאה

לשון מהרש"א

בד"ה טעמא דהשיאה כו' וריב"ן מוקי כולה כו' טעמא דהשיאה וגירשה אחר שאירסה כו' עכ"ל קשה לפירושו דהכי ה"מ תלמודא לדקדק מרישא טעמא דאירסה ונתארמלה אחר שאירסה וגירשה הא אירסה ונתארמלה אחר שאירסה ונתארמלה תו לא ה"מ למתני אפילו השיאה ראשונה ולמאן דאמר מזל גורם כמו שדקדק ר"י לפריב"ן ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) רבי אית לי' דבתרי זימני הוי חזקה

(i) ולכן אשה שנתארמלה ב' פעמים קטלנית חשיבא ולא חזיא לאנסובי

(ב) רבנן אית להו דבתלת זימני הוי חזקה

(i) ולכן לא הויא קטלנית עד שנתארמלה תלת זימני

(2) הקדמה ב'

(א) במסכת יבמות פליגי אמוראים

(i) אלו מעיין גרם

(1) כלומר דקטלנית ממיתה לבעלה ע"י חולי שבא על ידי בעילה

(2) ודלכן לית לה דין קטלנית אלא אם כן נתארמלה תרי זימני מן הנשואין ונבעלה

(ii) או דלמא מזל גרם

(1) ודלכן אית לה דין קטלנית אף בנתארמלה תרי זימני מן האירוסין אף על גב דלא נבעלה

(3) משנה

(א) רישא דמשנה עוסקת בדינים מסויימים לגבי אשה שנתארסה ונתגרשה ולאח"כ נתארסה ונתארמלה

(ב) סיפא דמשנה עוסקת בדינים מסויימים לגבי אשה שנשאת ונתגרשה ולאח"כ נשאת ונתארמלה

(4) גמרא כמבואר אליבא דר"י

(א) שאלה

(i) אותו דין מסוים דסיפא יש לו מקום אף היכא דנשאת ונתארמלה פעמיים

(ii) ואמאי לא קתני במשנתנו ביותר פשיטות דמדובר באותו אופן דנשאת ונתארמלה פעמיים

(ב) תשובה

(i) משנתנו אתיא כרבי דבתרי זימני הוי חזקה

(ii) ולכן אלו נתארמלה ב' פעמים הוי דרך פורענות דהויא קטלנית

(iii) ועדיף לה למשנה שלא למיתני דרך פורענות

(5) תוספות

(א) קשיא

(i) אמאי מדייקא דמשנה כרבי אתיא דוקא מסיפא

(ii) לידייקי נמי מרישא דמשנה כרבי מדלא קתני נתארסה ונתארמלה פעמיים

(ב) תירוץ

(i) משנתנו אתיא כמ"ד מעיין גרם

(1) ולכן

(א) כיון דברישא מדובר באירוסין ולא בנשואין

(ב) לא נעשית קטלנית אף אלו נתארמלה פעמיים

(ג) ולית למידק מרישא אשר בתרי זימני הוי חזקה

(ג) קשיא

(i) למאן דאמר דמעין גרם

(ii) תיקשי ל'י' הא דלא קתני ברישא נתארסה ונתאלמנה פעמיים

(6) גמרא כמבואר אליבא דריב"ן

(א) האי דיוק דבתרי זימני הוי חזקה מדייקי בגמרא מרישא וסיפא ביחד

(ב) דרישא וסיפא חדא אוקימתא נינהו

(ג) כלומר דבמשנה מדובר באשה אחת אשר

(i) בשלב א' אירסה וגרשה

(ii) בשלב ב' אירסה ונתארמלה

(iii) בשלב ג' השיאה וגרשה

(iv) בשלב ד' השיאה ונתארמלה

(ד) וקמדייקי בגמרא

(i) דהיינו טעמא דבשלב ג' קתני השיאה וגרשה במקום השיאה ונתארמלה

(ii) משום

(1) דבתרי זימני הוה חזקה

(2) ולכן

(א) אלו בשלב ג' השיאה ונתארמלה כבר נעשית קטלנית

(ב) לא הוי מצי להשיאה בשלב ד'

(7) קושיית ר"י לשיטת ריב"ן

(א) דיקא למ"ד מזל גרם הויה קטלנית אלו בשלב ג' השיאה ולאח"כ נתארמלה

(i) דהרי

(1) למ"ד מעיין גרם

(2) הא דנתארסה ונתארמלה בשלב ב' לא חשיב זימנא חדא

(ב) ולכן

(i) משנה כמבוארת לשיטת ריב"ן קושיא היא למ"ד מעיין גרם

(8) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) השתא דקבענו דלשיטת ריב"ן מוכרח דמשנה אית לה דמזל גרם
- (ii) הדרה קושיית תוספות לדוכתה
- (1) דמהא דלא קתני בין בשלב א' בין בשלב ב' אשר אירסה ונתארמלה
- (2) מוכרח
- (א) דבתרי זימני הוי חזקה
- (ב) ואלו נתארמלה ב' פעמים לא הוי מצוי להשיאה בשלב ג'

תוספות ד"ה ומיגבא ובא"ד דאי וד"ה והלכתא

לשון מהרש"א

בד"ה ומיגבא כו' ואמאי ליבעי אי כל ארוסות טרפי ממשעבדי כו' עכ"ל לכאורה שרש"י הרגיש ליישב זה דבנשאת דוקא קמבעיא ליה אי גביא משעת אירוסין או נימא דמחלה לשיעבודא קמא לגבות מזמן הכתוב בכתובה וכ"כ מהרש"ל אבל ממה שפרש"י או דלמא עד שעת כתיבה דהוה מלוה בשטר לא טרפה ממשעבדי משמע דבארוסה נמי ולא נשאת נמי קמבעיא ומה שפרש"י דהיא גופה מחלה לשיעבודא קמא ונתרצית בזמן הכתוב בשטר הכתובה כו' היינו דמעיקרא בשעת אירוסין נתרצית ומחלה לשיעבודא שלא לגבות ממשעבדי אלא מזמן הכתוב בשטר הכתובה וכן הוא הדעת נותן דאם לא נתרצית למחול לשיעבודא בשעת אירוסין למה תמחול עכשיו שיעבוד שהיה לה כבר משעת אירוסין ותו לא מידי ודו"ק:

בא"ד דאי טעמא דמודה משום דלא נכתבו ברשותו כו' דבשעת כתיבה מחלה לשיעבודא כו' עכ"ל מפירושם נראה דמשום דלא נכתבו ברשותו אית לן למימר דבשעת כתיבה מחלה לשיעבודא קמא וא"כ הוא קשה דמאי פריך רבא לעיל דאימא דבההיא דבגרה ואח"כ נשאת דלא נכתבו ברשותו מחלה לשיעבודא אבל במתני' דנשאת בקטנות ונכתבו ברשותו שפיר קאמרי הואיל ומשעת אירוסין זכה בהן האב ומשעת אירוסין הוא טורף דלא שייך למימר דמחלה בשעת כתיבה כיון דברשותו היה ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה והלכתא כו' איכא לאוקמא בדכתב לה כו' דס"ד הואיל ומנה ומאתים שלו כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז דמאי פריך רבא לעיל מבגרה ואח"כ נשאת שאין לאביה רשות בה כו' דהא כיון דכתובתה מנה ומאתים הוי שלו שפיר קאמר דמשעת אירוסין זכה בה ויש ליישב:

(1) הקדמה א'

א) בדרך כלל כותבין שטר כתובה מעט לפני נשואין

(2) הקדמה ב'

א) רשות אב בבתו

(i) נפקע על ידי נשואין אפילו בקטנה

(ii) ונפקע נמי בבגר אפילו ביושבת תחתיו ולא נתארסה

(3) ר' יהודה דמשנה

א) אף על גב דנשואין מפקיעין רשות אב בבתו

ב) מכל מקום אב שהשיא לבתו ונתגרשה כתובתה לאב

(4) גמרא

א) שאלה

(i) מאי טעמא דר' יהודה דמשנה

ב) תשובה אליבא דהוה אמינא של רבה ורב יוסף

(i) "הואיל בשעת אירוסין זכה בן אב"

(ii) כלומר

(1) כיון דהיתה ברשות אב כשנתארסה

(2) מובן

(א) אשר אב זכה בכתובתה דהיתה לה מכח תקנתא דרבנן

(ב) ולא מעלה ולא מוריד אשר לאחר כן נשאת ויצאת מרשותו

(5) ר' יהודה דברייתא

(א) אב אינו זוכה בכתובת בתו שנתארסה ובגרה ונשאת ולאח"כ נתגרשה

(6) המשם דגמרא

(א) קושיית רבא לרבה ורב יוסף מן ר' יהודה דברייתא

(i) אי אמרת אשר אב זכה בכתובתה שיש לה בשעת אירוסין מכח תקנתא דרבנן

(ii) תיקשי

(1) דכי היכי דלא מעלה ולא מוריד אשר לאחר כן נשאת ויצאת מרשותו

(2) כמו כן הוה לך מימר דלא מעלה ולא מוריד אשר לאחר כך בגרה מקודם שנשאת

(ב) תירוץ דרבא

(i) אלא מוכרח

(1) דטעמא דר' יהודה דמשנה דזכה אב בכתובתה היינו הואיל שהיתה ברשותו כשנכתב

כתובתה מעט לפני נשואין

(2) וטעמא דר' יהודה דברייתא דלא זכה אב בכתובתה משום שבגרה ולא היתה ברשותו

כשנכתב כתובתה מעט לפני נשואין

(ג) שאלה

(i) "ומיגבא מאימת גביא"

(7) רש"י – ביאור של שאלה דגמרא

(א) שאלה

(i) במקרה של אשה

(1) שנתארסה בניסן

(2) בעל שלה מכר נכסים ללוקח באייר

(3) וכתב לה שטר כתובה בניסן מעט לפני נשואין

(4) ולאחר כך נתגרשה

(ii) מי מציא למיטרף מלוקח מפני

(1) שחוז' לשיעבוד שיש לה מכח כתובתה שנכתב מעט לפני נשואין

(2) אכתי יש לה שיעבוד "קמא" שחל בתקנתא דרבנן משעת אירוסין לפני שקנה ללוקח לנכסים

אלו

(8) תוספות

- (א) קשיא לשיטת רש"י
- (i) מאי מקומה של איבעיא זו בסוגיא דידן דמדובר באשה אשר בסוף נשאת (1) ודלכן מובן
- (א) דגביא ממשועבדין מיהת מזמן כתיבת כתובתה מעט לפני נשואין
- (ב) ולא מיבעיא לן אלא אלו מכח שיעבוד קמא שיש לה בתקנתא דרבנן לא מציא גבי אלא מבני חרי דבעל ולא מן לקוחות
- (ii) ליבעי בפשיטות
- (1) לגבי כל ארוסות אפילו אותן שנתגרשו בעוד שהיו ארוסות
- (2) אלו
- (א) מציא גבי ממשעבדי מכח שיעבוד "קמא" שחל בתקנתא דרבנן משעת אירוסין
- (ב) או דלא גביא אלא מבני חרי דבעל ולא מציא גבי ממשעבדי כל עיקר
- (9) מהרש"ל
- (א) קשיא לקושיית תוספות לרש"י
- (i) אלו לא נישאת פשיטא שיש לה שיעבוד קמא משעת אירוסין
- (ii) ומיבעיא להו דוקא היכא דנשאת
- (1) דנקודת האיבעיא היינו אלו כשנשאת מחלה לקדימה שיש לה מכח שיעבוד קמא שלה
- (10) מהרש"א ד"ה ומיגבא
- (א) קשיא למהרש"ל
- (i) בפירושו לאיבעיא דגמרא "ומיגבא מאימת גביא"
- (1) משתמת רש"י במלים הללו: "דלמא עד שעת כתיבה דהוה מלוה בשטר לא טרפא ממשעבדי"
- (2) ולא קמפרש רש"י דנקודת האיבעיא היינו אלו מחלה לשיעבוד קמא כשנשאת
- (ii) ומובן הא דמקשי תוספות לרש"י אשר ליבעי בפשיטות לגבי כל ארוסות וכו'
- (ב) שאלה
- (i) רב אסי קא פשיט דלא מציא גבי אלא מן הנשואין
- (1) ופירש רש"י שם "דהיא גופא מחלה לשיעבודא קמא ונתרצתה לזמן הכתוב בשטר"
- (ii) האם מוכח מזה כדעת מהרש"ל אשר לשיטת רש"י במחילה בשעת נשואין תליא מילתא
- (ג) תשובה
- (i) לא
- (ii) כוונת רש"י היינו דמיבעיא לי' אלו מעיקרא נתרצית לא למיגבי ממשעבדי מכח שטר כתובה שיש לה בתקנתא דרבנן משעת אירוסין
- (iii) ודלכן
- (1) אם לא נשאת לא מציא למיגבי ממשעבדי כל עיקר

(2) אם נשאת תוכל מיהת למיגבי ממשעבדי מזמן שטר כתובה שנכתב לפני נשואין

(ד) והא ראי'

(i) אי אמרת דלא מוחלת לשיעבוד קמא מיד שנתארסה

(ii) תיקשי

(1) דכשנשאת וכבר ידוע לה שקנו לקוחות נכסים לפני נשואין אשר בקושטא משועבדין לכתובתה

(2) למה תתרצה בשעת נשואין למחול לשיעבוד קמא שיש לה באותן נכסים משעת אירוסין

(11) המשך תוספות – שיטת ר"י בביאור "ומיגבא מאימת גביא"

(א) הקדמה

(ב) ניהדר לר' יהודה דברייתא דאית לי'

(i) אף באופן אשה שנתארסה כשהיתה ברשות אב

(ii) אין לאב זכות בכתובתה אלו לאחר כך נתבגרה ונשאת

(ג) השתא

(i) באמרם "ומיגבי מאימת גביא" כוונתן לבוגרת זו דברייתא דר' יהודה

(ii) וקא מיבעיא להו אלו מיהת בוגרת גופה מציא למיגבי מן לקוחות שקנו נכסי בעל לאחר שנתארסה

(ד) והי לך ב' צדדי איבעיא זו

(i) צד א'

(1) שיטת רבה ורב יוסף צודק

(א) אב זוכה משעת אירוסין בכתובת בתו

(ב) והני זכותין נשארים ביד אב כל היכא דלא נשאת כלל או דנשאת ובעוד שהיתה ברשותו כתבו שטר כתובה לפני אירוסין

(2) ומפרשי דר' יהודה דברייתא קא משמע לן

(א) דמיהת היכא דנתבגרה לפני כתיבת שטר כתובה לפני נשואין שלה

(ב) מחלה בוגרת לשיעבוד קמא שלה משעת אירוסין

(3) ומחילה זו יש לו ב' תוצאות

(א) ראשית

(i) דאב לא מצי גבי בכתובה זו שבא לו על ידי תקנתא דרבנן משעת אירוסין

(ii) ומובן גם כן דאין לו שום זכות בשטר כתובה שנכתב בשעת אירוסין

(ב) ועוד

(i) אשר בוגרת גופה מציא גבי דיקא מזמן שטר כתובה שנכתב מעט לפני נשואין

(ii) דהרי מחלה לשיעבוד קמא שיש לה משעה שנתארסה

(ii) צד ב'

- (1) שיטת רבא בהאי דר' יהודה דברייתא צודק
- (א) דליכא תקנתא דרבנן לטובת אב ואין לו זכות אלא בכתובת בתו שנכתב כשלא נתבגרה והיתה ברשותו מעט לפני אירוסין
- (ב) ולא איצטריך לן למיסמך כל עיקר על מחילה לנמק ברייתא דר' יהודה
- (2) ומובן אשר בוגרת מציא למיסמך על שיעבוד קמא שיש לה משעה שנתארסה
- (12) מהרש"א בא"ד דאי טעמא דמודה
- (א) קשיא לשיטת ר"י
- (i) אמאי לא מפרשי בגמרא להדיא אשר רבה ורב יוסף מציא ליישב קושיית רבא כמו דפירש ר"י לצד א' דאיבעיא אליביהו
- (13) תוספות ד"ה והלכתא בדף מד.
- (א) הקדמה א'
- (i) בבבא מציעא איבעיא לן אלו ארוסה יש לה כתובה היכא דלא כתב לה
- (ב) קשיא
- (i) ר' יהודה דברייתא מוכרח דמיירי היכא דלא כתב לה
- (1) דהרי אלו כתב לה כתובה כשנתארסה
- (2) הרי נכתבה בעוד שהיתה ברשותו ולכן אף לרבא פשיטא דאביה זוכה בה
- (ii) ותיקשי הא דלא קובעין מברייתא דר' יהודה אשר יש לה כתובה אף בדלא כתב לה
- (ג) תירוץ של רשב"א
- (i) לעולם אימא לך דר' יהודה דברייתא בכתב לה משתעי
- (ii) ואל תיקשי הא דלא זכה אב בכתובתה
- (iii) דהיינו טעמא
- (1) דלא כתב לה כתובה אלא למנה ומאתין של עיקר כתובה
- (2) אבל לא כתב לה תוספת כתובה עד מעט לפני נשואין כשכבר בגרה
- (iv) ומשמיענו ר' יהודה דברייתא דלא אמרינן
- (1) הואיל דבעל משלם מנה מאתים מחמת שכתב לה
- (2) חייב לשלם נמי תוספת אף על גב דלא כתב לה
- (14) מהרש"א ד"ה והלכתא
- (א) קשיא
- (i) אם כן אמאי מקשי רבא
- (1) דמשמע מברייתא אשר משעת אירוסין לא זכה בהן אב
- (2) הרי קבענו דברייתא אכן זכה אב משעת אירוסין לכל מה שכתב לה בעל

